

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiaveli 23-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni
računi: Trst štev. 11-7223, Gorica štev. 9-18127

Leto VIII. - Štev. 13

Trst - Gorica 26. marca 1954

Izhaja vsak petek

Naše poslanstvo

Dogodki so zadnje tedne pokazali, kako nevednih sredstev in kakšnega zavijanja resnice se poslužuje predstavniki diktatorskega režima samo zato, da bi tudi izver meja, med Slovenci in nemogočili vsako samostojno misel in zlo-mliti vsako pokončno hrbenico. Na Goriškem dokazuje potrebo povezave z Magnanijem in Cucchi-jem z istimi razlogi, s katerimi so svoječasno prebricavali ljudi o nujnosti »fratellanze» žalostnega spomina.

Na koroških volitvah jih je bilo stram za to, kar so dejansko sami skuhali. Zdal se jih hoteli na pr-varantski način prisvojiti skoro vse glasove s samostojnih sloven-skih list, do katerih je prišlo proti njihovi izrecni volji.

Govor tržaškega občinskega svetovalca, izvoljenega na Slovenski narodni list, in predsednika SDZ dr. Josipa Agneletta, so poročilo v »Primorskem dnevniku» tako po-pačili, da to klasičen dokument najbrezobzirnejšega falzificiranja dejstev.

Zakaj delajo vse to? Zato, ker bi radi zatrli med zamejskimi Slo-venici vsak svarilni glas, vsako kri-tiko, da bi potem tudi za mejani imeli samo klečeplazenje in plo-skiranje, ki bi ostalo prav tako bur-no, tudi če bi gospodarji od danes na jutri popolnoma spremenili svo-jo politiko, če bi trdili, da je belo to, kar so do včeraj še proglašali za črno.

Toda položaj zamejskih Sloven-cev je preveč težak, da bi dopu-štal takšno igračkance, kakršnega opažamo n. pr. v jugoslovanski go-spodarski politiki. Zamejski Slo-venici že preveč težko občutijo po sledice tistih usodnih napak, ki so jih krajevni zastopniki jugoslovans-kega režima med nami zagrešili v preteklih letih, ko niso hoteli v postevati nobene trezne besede ti-stih, ki so jih opominjali.

Zgodovinske izkušnje zadnjih de-setletij kažejo, da moderne dik-tature spregledajo šele takrat, ko je prepozno. Vse da pada v prepred pa črna pri njih popolna soglas-nost, katero potrjujejo 99-odstotni volilni rezultati. Narodi, ki živé ni svoji zemlji in v lastnih državah po njihovem zrušenju nato, čeprav zmuco, vendar na en ali drugi način obnovijo svoje življenje. Za narodne manjšine, ki živé v zamej-stvu pa je vsaka malenkost življenjsko važna. Napake imajo nam-reč za posledice padanje življenjs-ke moči narodne manjšine, njeno umiranje. Če je torej že za velike države veliko koristnejše in gospo-darnejše, da se izognejo katastro-falnim diktatorskim režimom, po-tem je takšno totalitarstvo v pri-meru narodnih manjšin naravnost zločin.

Naš list si lahko šteje v čast, da se že od vsega začetka bori proti uveljavljanju takšnih načel, pono-sen je, da je bil to najosnovnejši razlog njegove ustanovitve, in v tem vidi svoje poslanstvo. Vemo, da naša kritika ni po volji samo ponižnosti navzgor vajenim oblast-nikom. A brez nje vendar ne more in ne sme biti.

Kaj bi bilo n. pr. s slovensko narodno manjšino na Koroškem, če ne bi bilo tamkajšnje Krščan-ske demokratske stranke in njene-ga glasila? Danes ne bi bilo na Koroškem več slovenskih glasov vse bi se znašlo in utonilo v obe-mu nemško usmerjene Avstrijske socialistične stranke. Nevičarjem pa ne bi preostalo drugega, kakor da se pridružijo kakšni drugi, a zopet le avstrijski politični skučni-ki. Za tuj svet bi Slovenci na Ko-roškem umrli.

Podobno bi bilo na Goriškem in na Tržaškem. Brez Slovenske de-mokratske zveze, a še bolj brez njene-ga glasila, katerega predstavlja naš list, bi totalitarci imeli v svojih rokah vsa sredstva za obe-ščanje javnega mnenja. Vsaka nj-hova izmišljotina, vsaka njihova povzroba bi veljala za resnico, ker bi enostavno ne bilo nikogar, ki bi pred javnostjo povedal, da je laž laž in resnica resnica. Danes svet ne bi več vedel, da je večina tr-žaških Slovencev proti razdelitvi Svobodnega tržaškega ozemlja, ne bi vedel, da niso vsi Slovenci komunisti.

To je danes jasno vsem. Zalost-no, toda nič manj resnično je, da bomo zamejski Slovenci samo z odločnim samostojnim nastopanjem prepredili, da ne bo sedanji jugo-slovanski totalitaristični režim, v svoji zelačnosti in zaveravnosti vase, zavozil našega narodnega premoženja v tujini prav tako, kakor je zavozil gospodarstvo in še mnogo drugega v domovini.

Proračun tržaške občine

Razprava o proračunu se je vle-kla skozi več sej. Proračun pred-vidava za leto 1954: rednih dohod-kov 3 milijarde 286 milijonov in rednih izdatkov 5 milijard 408 mi-lijonov, s primanjkljajem od 2 mi-lijardi 222 milijonov lir.

Obč. svetovalec dr. Josip Agne-letto je imel govor, ki je trajal skoro tri četrt ure. Da bodo trža-ški Slovenci lahko presodili, kako točno in nepristransko je poročal »Primorski dnevnik» od 17. marca, ko je trdil, da je bil dr. Agneletto nepripravljen, da ni imel njegov govor ne glave, ne repa, da je go-ovoril samo o italijanskem gospo-darstvu in da je imel v glavi nam-enedo delovanje z rimskimi emi-sarji, prinašamo po stenografskem zapisniku govor dr. Agneletta, ki ga ni prebral kakor kak drugi slo-venski obč. svetovalec, ampak pro-sto govoril:

»Mnogi svetovalci so razpravljali na dolgo o proračun« so a-nalzirali številke, so dajali nasve-te za izboljšanje finančnega stan-ja tržaške občine; ali temeljiti nasvet, kako sanirati našo bilanco in pokazati pot »o ravnovesju, tak nasvet ni prišel od nikoder. Pri-znam, da to ni lahko svetovati.

Proračun - zrcalo porazne-ga gospodarskega stanja

Mi se moramo zavedati in uva-ževati, kot so že rekli nekateri svetovalci v svojih govorih, da ni naš proračun nič drugega kot z-rcalo težke gospodarske krize, v kateri živi Trst in vse Podrožje. Ta gospodarska kriza, ki se odra-ža v bilanci s primanjkljajem od nad 2 milijardi in kjer stroški za izobezje požrejo 65 odstotkov vseh izdatkov in prekoračijo vse občins-ke redne dohodka za preko 200 milijonov lir, je kriva, da je naša bilanca zares porazna. Vzrok tega stanja ni v upravi ali v načinu up-ravljanja občinskih financ, za to ni kriv upravni odbor, ampak vzrok poraznosti tega deficita mo-ramo iskati v bistumu tržaškega gospodarstva.

Ker je bilo tržaško gospodarstvo vključeno z dogovori od marca 1948 (med gen. Airy-jem in rimsko vlado, opomba ured.) v gospo-darski sistem italijanske republike, mora naše gospodarstvo — hočeš, nočeš — prislino deliti usodo go-spodarstva Republike. Ne samo to, ampak poleg negativnih činiteljev, ki odločajo o gospodarskem življenju v italijanski republiki, so tu v Trstu še drugi posebni činitelji, ki negativno vplivajo na go-spodarstvo našega Ozemlja in našega mesta.

Danes je naše gospodarstvo prevsek italijanskega

Ce hočemo sanirati bilanco naše občine in izboljšati naše gospodarstvo — ki tvori danes del italijan-skega gospodarstva — je treba preiskati, ali je sploh mogoče iz-boljšati odnosno ozdraviti današnje italijansko gospodarstvo. Pri analizi gospodarskih faktorjev, ki določajo gospodarstvo ital. poloto-ka, moramo ugotoviti, da je Re-publika ostala pri svojih gospo-darskih reformah na pol poti in da ni bila v stanju osvoboditi italijan-skega gospodarstva od spon, ki o-stale še iz dobe fašizma. Vi vsi veste n. pr., da so vrednostni pa-pirji (delnice in dr.) od 1942. leta sem še vedno imenski in da ni imela ital. država poguma, da bi odpravila to nominalnost. Samo svobodno gospodarstvo, brez ovir, bi moglo nuditi državljanom vse mogoče razmah, s svobodno zasebno pobudo bi bilo v stanju izboljšati gospodarske pogoje italijanske re-publike.

Samo svobodno gospo-darstvo napreduje

Dovolj je, da vzamemo za vzgled napredek Zapadne Nemčije od leta 1948 naprej. Iz premagane, re-vene države, polne glada se je Za-hodna Nemčija povzpela v teh li-tih letih gospodarsko do najtrdnije države v Evropi, ki si je pred kratki-mi radi svoje pametne politike lahko dovolila luksuz, da je celo znižala davke in takse. Ali ta nem-ska politika je vpeljala v svoje gospodarstvo popolno svobodo. Ni-bila to stara liberalna manchester-ska politika, ampak nova politika, ki je puščala zasebni pobudi po-poln svoboden razvoj.

To bi bilo potrebno tudi v go-spodarstvu Italije. Ali pri nas in v italijanski republiki igra važno vlogo nezaupanje med državlja-nom in med državno finančo, ka-

kor tudi pretiran birokratizem, ki še pospešuje to nezaupanje. Mno-ga osebnosti visoke finance in ve-leindustrije odtegujejo kapitale do-maćemu gospodarstvu in ga nalo-gajo v tujino. Dokler se ne odpra-vijo ti pojavi, ni mogoče misliti na ozdravljenje gospodarske poli-tike v Italiji.

Ali to ni vse. Priznati je treba, da sta tudi veleindustrija in vele-trgovina soodgovorni za te ne-godne gospodarske razmere. V t-rogovini je splošno stremljenje, malo prodati in dosti zaslužiti. So go-tove trgovine, posebno z jestvina-mi, z obleko in čevlji, kjer trgo-vec ne proda, če ne zasluži dvojno ali večkrat trojno nabavno cen-o. Znan mi je v Trstu primer, da je podjetje, ki je dobavljalo maslo dvema tržaškima trgovcema, ote-gnilo dobavo trgovcu, ker je pro-dajal maslo 15 lir ceneje kot oni drugi trgovec. To je zalosten po-čaj: ali dosti ljudi ne razume, da kdor malo proda in dosti zasluži, izključuje od nakupa široke ljud-ske sloje in omogoča nakupovanje samo redkim bogatim plastem.

S tem se krči produkcija in na-rašča brezposelnost. Ta nezdravi pojav opazujejo v splošnem pri proizvodnji in v trgovini. Priča-smo tudi monopoliziranja cen v zasebnih podjetjih. Obstajajo tihi karteli vkljub zakonski prepovedi. In pri vsem ogromnem številu t-rogovin, so cene povsod visoke, ker manjka kakor pri nas, tako tudi na italijanskem polotoku, ona zdra-va konkurenca, ki bi morala urejati cene in jih držati v mejah nor-malnosti.

Naše gospodarstvo mora postati neodvisno

IZ VSEGA TEGA SLEDI, DA BI SAMI SEBE VARALI, CE BI V DOGLEDNEM CASU PRICA-KOVALI SPREMEMBO TEMELJEV I-TALJANSKE POLITIKE. ZATO BO MOGOČE MENJATI SISTEM TRŽASKE GOSPODARSTVE POLI-TIKE SAMO TEDIJ, CE POGO-VE NASE GOSPODARSTVO NE-ODVISNO OD ITALIJANSKEGA GOSPODARSTVA. TO BI BILO MOGOČE SAMO TEDIJ, CE SE ZDZUŽITA OBE CONI IN CE SE URESNICI SVOBODNO TRŽASKO OZEMLJE. DRUGAČE BO NASE GOSPODARSTVO OSTALO PRI-VESEK ITALIJANSKEGA GOSPO-DARSTVA IN BO DELILO NJE-GOVO USODO.

Svobodno gospodarstvo je mogoče le na STO

Smatram za potrebno naglasiti, da bi mogli, če bi imeli v Trstu svobodo za razmah lastnih sil, vpe-

ljati svobodni trg deviz in valut, svobodno trgovino, odpreti vrata za svobodno vlaganje tujih kapita-lov in na ta način bi rasla blaga-ginja mesta in vsega prebivalstva. Ne toliko v industrializaciji, ampak v svobodni trgovini, v izme-njavi in zamenjavi blaga, ki bi prihajalo v Trst in ki bi iz Trsta odhajalo v Srednjo Evropo, na ev-ropski vzhod in v svet, bi bil go-spodarski pomen našega emporija.

Govorili so med sedanjo debato, da so naše gospodarske razmere tako porazne in brezposelnost ved-no večja, ker smo že 10 let v pre-hodni dobi, ko ne vemo kako in kaj bo jutri z nami. Naravno je, da ta politična nestalnost in nego-tovost ne amore privabiti v Trst kapitalov, industrije, trgovine, na-sprotno, mogli smo ugotoviti, da je posebno v zadnjih 6-7 mesečih tranzitni promet padel in da se je usmerjal v druga pristanišča, ki so imela večjo privlačnost kot Trst. Kakor sem dejal, poleg negativnih činiteljev, ki težé italijansko go-spodarstvo, so posebni činitelji, ki obremenjujej tržaško gospodar-stvo, in obremenjevali ga bodo vse dotlej, dokler ne bo Trst v stanju, da si kroji sam svojo lastno svo-bodno gospodarsko politiko, politi-ko neodvisnosti, ki bo v stanju, da privlači kapitale, poslovne podjet- (Konec na 4. strani)

Potovanje v Jugoslavijo ni brez nevarnosti

Preteklo soboto je načelnik državnega tajništva FLRJ za zunanje zadeve, Branko Draškovič, na tiskovni konferenci v Beogradu pri-znal, da je v est, ki že vse od Pla-niških smučarskih tekem razburja avstrijsko javnost, resnična. Jugo-slovske oblasti so namreč aretirale Alojzija Perneta, ki je prisel v Beograd na zbiranje skupaj z av-strijskimi smučarji. Avstrijsko še-sorskiše poudarja, da se je Perne-podal v Planico kot član avstrijs-ke smučarske reprezentance. Ven-dar do titovskih oblasti ni motilo. Draškovič je dobesedno dejal: »Nj-bistveno, ali je Perne bil član av-strijske ekipe ali samo izletnik, temveč je bistveno to, da je Perne jugoslovanski državljan.« Pripomi-ni je še, da je bil Perne za časa nacistične okupacije visok in od-govoren funkcionar okupatorskega režima in v tej luči bodo primer Perneta tudi nadalje obravnavali. Draškovič je še dodal, da je Perne že prej večkrat prispel s ponareje-nimi dokumenti v Jugoslavijo in

Iz koroške volilne kampanije

Nekoliko ozadja, ki razkrinkuje titovsko uničevalno delo med zamejskimi Slovenci in laži komunistično propagando

V našem prvem članku o re-zultatih koroških volitev smo objubil, da bomo objavili ne kaj vesti iz koroške volilne prop-agande, ki naj osvetlji našu takratna izvajanja. V nasled-njem objavljamo nekaj izvele-kov, ki smo jih posneli iz zad-njih števil glasila zavednih ko-roških Slovencev, »Koroške kro-nike«.

Iz teh bo vsakomur, brez ko-mentarija razvidno, kakšne tai-tike se poslužujejo titoviči med zamejskimi Slovenci, kako laž-no skušajo v eni pokrajini pri-kazovati to, kar se dogaja v drugi. Toda laž ima kratke no-ge in lažnik ostane vedno osvra-močen!

Naslednje odstavke naj pose-bno pozorno prečitajo goriški Slo-venici, ki se bodo, po sklenitvi pakta titovci - Cucchi-Magnani znašli v približno enaki stiski, v kakršno so svoje koroške pri-staše zapeljali celovski agenti sedanjih ljubljanskih oblastni-kov. Ne bo odveč, če si jih pre-čitajo tudi tržaški Slovenci, kaj ti morda bo vztrajno trkanje

tržaških titovcev na vrata PSVG le nekega dne rodilo sadove. Pregovor namreč pravi: Kdor je pravočasno opozorjen, je že na pol rešen!

Uredištvo

Zavezniki koroških titovcev

Dr. Jobst, odvetnik in človek, ki se je močno upiral vrnitvi hiše Mohorjave družbe njenim pravim lastnikom, je tudi znan socialist. Trenutno vodi veliko tožbo proti družbi, ki je lastnica koroških e-lektrarn. Te elektrarne so javna last, a toži jih za 960.000 šilingov (okrog 25 milijonov lir), kot svoje stroške, ki si jih je zaručal za sodelovanje pri pogodbah, po ka-tarih so zasebne elektrarne v de-želi podržavili. 7 takega socialis-ta se zavzema napredna Demo-kratska fronta!...

Organ socialistične stranke, »Neue Zeit«, je v zadnjih dneh pred volitvami naglašal nemški značaj strankinega gibanja in se celo ponašal, da so razni »Ritter-kreuztragererji« kandidati na so-cialistični listi. Za vse to se je na-vduševala tudi Demokratska fron-ta in njeno glasilo »Vestnik«...

Do sedaj je bil v Beli župan so-cialist Kostrun, ki so ga vsi visoko cenili. Toda njegovo nepristran-sko delo ni bilo všeč nacionalisti-čni struji in koroški socialistični stranki in zato so Kostruna lepo spravili z liste. Vzorni in nepris-transki mož na socialistični listi ni našel prostora, ker je bil menda preveč Slovene in kristjan!...

Jegulje tu, jegulje tam

»Apostoli« naprednosti so pač tu-di na Koroškem zelo gibčni, ker se narodnim volilom prevažajo po deželi. To dejstvo je treba osvetliti. Dr. Franci Zwitner in Franjo Ogris (voditelja koroških ti-tovcev) sta bila leta 1937 oba bo-goslovca. Z vsa vneemo sta se vne-mala za svoj poklic, na katerega sta se pripravljala. Znanost pa nas uči, da se človek vsakih sedem let prenovi. To pot sta dosledno hodi-la tudi omenjena gospoda. Kakor sta bila leta 1937 kot bogoslovca vneta za vero in krščanstvo, tako sta sedem let pozneje z isto vne-mo bila na delu za komuno Marxa in Lenina ter Stalina. To je bilo leta 1945 in kasneje. In zopet se-dem let nato, leta 1952, sta bila z vsemi tehničnimi sredstvi na delu za socialiste, in sicer tiste socialis-te, katere sta nekoč označevala kot izrodek reakcije in fašizma. Ce človek nekoliko trezno pre-soja ta razvoj, se mora vprašati, kaj bosta ta ista dva »stovarišca« napravila leta 1959, torej zopet v sedmih letih. To so pač mlina za veter, ki se tema primerno tudi obračajo. Titovska trobila seveda pravijo da je tako prav!...

(Nadaljevanje prihodnjic)

Zopetna izsiljevanja?

Na tiskovni konferenci je pred-sednik Scelba glede Tržaškega vpra-šanja povedal tudi tole: »Vpraša-nje STO, ki danes zavira stike sosedno Jugoslavijo, s katero pa bi bili potrebni trajni in prijateljski odnosi, ne bi smeli nositi pečata »problema. Take so namreč pravne in pravične zahteve Italije, Zakasnitev rešitve Tržaškega vpra-šanja je s staljšia pravicočnosti fak-tor, ki slabi italijansko demokraci-jo in otežkoča uresnitve evrops-ke obrambne politike in stremljenja za njeno integracijo.« V nedip-lomatkem jeziku bi se to reklo: Dragi zavezniki, če nam ne izro-čite STO, tudi mi ne bomo storili ničesar za evropsko obrambo.

Na te izjave Scelbe, ki so pres-mele ameriško javnost in jo tudi posteno razjezile, kar dokazuje sam »Giornale di Trieste« z dne 24. t. m., je že čez 24 ur kasneje odgo-ovoril ameriški zunanji minister Dulles in povedal, da Zdruzene države ne smatrajo, da je hotel Scel-ba »svojnimi besedami staviti po-goj, da bi bilo treba rešiti najprej Tržaško vprašanje in šele potem pristopiti k ratifikaciji pogodbe o evropski obrambni skupnosti.

Ameriški zunanji minister je svoj dvom o tolmačenju izjave predsednika Italijanske vlade pod-črtal zato, ker se dobro zaveda, kako ameriško javno mnenje rea-gira na podobna izsiljevanja. In prav to je hotel italijanski javno-st« povedati skozi cvetko, kakor pravijo severnjaki.

Stalinova senca v Kremlju

Pod prvim uradnim zdravniškim poročilom o Stalinovi možganski kapi, ki so ga objavili 4. marca 1953 v sovjetskem tisku, je bil med desetimi zdravniškimi podpismi na prvem mestu podpis takratnega ministra za zdravstvo, Andreja F. Tretjakova. Njegov podpis je bil tudi na listini, ki so jo izdali dva dni kasneje in ki je potrjevala Stalinovo smrt.

Točno eno leto po teh dogodkih, 3. marca 1954, smo na zadnji strani moskovske »Pravde«, v tako imenovani »Kronika« zasledili tri drobne vrstice, ki so sramežljivo naznanjale svetu: »Prezidij Vrhovnega sovjeta ZSSR je tov. A. F. Tretjakova sprostil dolžnosti ministra za zdravstvo ZSSR.« Zgolj sluščaj? Morda. Mogoče se več, kdaj bi vedel? Zamorec je svojo dolž-nost izpolnil in lahko gre...

Andrej Tretjakov je bil v trenu-tku, ko je podpisoval Stalinovo bolezen in smrt, šele nekaj tednov minister za zdravstvo ZSSR. Postal je minister potem, ko je nje-gov prednik, Jefim I. Smirnov, v zvezi z znano »morilsko« zaroto kremeljskih zdravnikov, s katero so se tudi uredniki pri »Delu« do-gledneje blamirali, moral nenado-ma v zatišje. Do danes ga še niso ponovno pokazali na svetlobo, če-prav so po razkrinkanju zariotes priznali, da je nedolžen.

Tretjakov je spadal torej med koristnike iznajdljivosti zariotes prav tako kot Ignjatev, takratni minister za državno varnost! Med-tem pa, ko so Ignjatev aprila 1953 kot sokrivca na iznajdbi »zar-otes« pognali, je Tretjakov uživl se nadalje vse časti in privilegije sovjetskega ministra. Ignjateva so pred nekaj tedni izvlekli iz nafta-

lina in ga postavili za prvega taj-nika CK baskirijske KP kot Malen-kovljevega moža ali kot zaščitenca Hruščeva? Kdo bi to uganil? Tako se razvijajo dogodki v So-vjetiji za kremeljskimi kulisami po Stalinovi smrti: tajinstveno, zarot-niško, azijsko. »Zarota kremeljs-kih zdravnikov« stalno sili na površje in se ponovno pogreva v kal-ne močvare kremeljskih skrivno-sti!...

Nekaj drugih zamotanosti pa je leto po Stalinovi smrti le različni. Trojka: Malenkov, Berja, Hru-ščev je prečiščena. Berja je prejel za božič strel v tilnik in je izbrisan iz sovjetske zgodovine. Narod-niki »Velike sovjetske enciklope-dije« so od založništva prejeli po-ziv, naj iz enciklopedije izrežejo strani z življenjskim popisom Ber-je in jih zamenjajo z novimi stran-mi, ki jih je založništvo naročni-kom istočasno dostavilo in v kate-rih ni imena Berja.

Po vsej državi se nadaljuje premeščanja na odgovornih mestih. Pri tem niso prizadeti zgolj pri-staši Berje, pač pa tudi mnoge druge osebe račune temeljito por-avnava. Malenkov in Hruščev teknujeta na življenje in smrt, ldo bo z lastnimi pristajsi zasedel več ključnih postojank. Ali pa je to dirkalno vozilo še vedno dvo-vozdno ali že enovozno, tega danes še ni mogoče dognati.

Največje spremembo letu po Stalinovi smrti zaznamuje vsek-a-kor gospodarsko področje. Pritis-k, s katerim poskušata Stalinova de-čida dvigniti proizvodnjo potrošne-ga blaga, je nov. V raznih člankih iz življenja Sovjetije smo omenja-li govor Hruščeva septembra 1953, s katerim je kmečkemu življu spo-

ročil nekaj presenetljivih popu-ščanj. To je prav tisti Hruščev, ki je pred nekaj leti poskušal uve-ljaviti načelo takoi imenovani »A-gromest«, s katerimi je nameraval sproletarizirati kmečki sloj do zad-njih doslednosti. Takrat je pogel-rel. Najnovejši razvoj pa dokazu-je, da Hruščev še vedno vztraja na svoji zamisli. Prav njegova od-ložna zahteva za okrepitev traktor-skih postaj ni nič drugega kot nova pot k uresničenju starega cilja »Agromesta«.

Najmanj sprememb zaznamuje obdobje po Stalinovi smrti v zu-nanji politiki. Ton se je sicer ub-lazil in je danes manj ošaben in oblastniški, kar je dokazala prav berlinska konferenca, vendar bi tudi Stalin ne mogel bolj pros-iško in trmoglavo vztrajati na za-grizenosti, da Rdeča armada ostaja še naprej v sovjetskih področjih Nemčije in Avstrije, kakor je to povedal Molotov na konferenci v Berlinu in v svoji zadnji izjavi v Moskvi.

Odhod Valjkova

Veliko pozornost je v diplomatskih in časnikarskih krogih zbudila vest o nenadnem odhodu beo-grajskega sovjetskega veleposlani-ka v Moskvo. Sovjetski veleposla-nik Valjkov je prisel v Beograd v lanskem poletju in je to prvič, da po svojem prihodu zapušča Ju-goslavijo. Mrzlični odhod velepos-lanika tolmačijo na najbolj senza-cionalne načine. Nekateri menijo, da »morda padel v nemilost, dru-gi smatrajo, da bo sodeloval pri pripravah za ženevsko konferenco, tretji, da prinaša nova Titova spo-ročila itd.

VESTI z GORIŠKEGA

Sestanek najemnikov v Pevmi

V petek 19. t. m. predpoldne so zborovali v Pevmi pri Gorici kmetje ki imajo v najem zemljo ustanove »Ente Tre Veneziae«. Sestanek sta se udeležila tudi občinski in deželni svetovalec g. Rudi Bratuž in dr. Sfiligoj. Na sestanku so obravnavali vprašanje morebitne poravnave z ustanovo »Ente Tre Veneziae«. Prvi je poročal sindikalni zastopnik g. Simčič, ki je povedal, da je goriški župan dr. Bernardis izrazil njemu, g. Bratužu in g. Pavlinu predlog, po katerem naj bi se zadeva rešila takole: Ker ustanova »Ente Tre Veneziae« vztraja na svoji odločitvi po radikalni obnovitvi svojega zemljišča v Pevmi in okolici ter je prav zaradi tega proti najemnikom nastopila s tožbo za razveljavitev pogodb in se sodišče njeni zahtevi ugodilo, bi se zadeva lahko rešila na tak način, da bi vsi kmetje - najemniki od pogodbe odstopili, ustanova pa bi se zavezala obdržati na nanovo postavljenih kmetijah kakih dvest deset družin.

Župan je bajé pripomnil tudi, da je tveganje stroškov s pravnim preveliko. Najemniki so namreč odločni obrnili se na prizivno sodišče v Benetke. Na drugi strani pa menda trosijo vesti, da bodo prizivni stroški znašali kakih 700 tisoč lir!

Svetovalec gg. Bratuž od SDZ in Pavlin od DFS sta na sestanku povedala, da pravzaprav župan ni dal točnega zagotovila niti za tistih dvajset družin, za katere je pravil, da bi jih ustanova obdržala na kmetiji! Iz vseh okoliščin so vsi trije dosedanja govorniki prepsutili končno odločitev glede žit, pšenice predloga najemnikom samim, ker so svoje sreče sami gospodarji. So pa zbranim kmetom jasno prikazali svoje dvome v zadovoljivost predloga, ki ga je verjetno sama ustanova ponudila.

Z druge strani pa je g. Bratuž opomnil tudi na namen, ki ga govornik navedena ponudba lahko skriva, to je: nagnati slovenske kmete drugega proti drugemu, kajti jasno je, da so zemlje vsi potrebni. Če pa bi županovo ponudbo sprejeli, bi nujno nastala med njimi trenja, ker bi vsak izmed njih rad bil med tistimi dvajsetimi, ki bi jih ustanova obdržala!

Na sestanku so govorili tudi o zadružni mlekarji in kleti, o katerih ustanova trdi, da ju misli ustanoviti. Taka trditve pa je brez resne podlage, ker ni zadevno zemljišče v Pevmi in okolici tako obširno, da bi hkrati moglo nuditi, kot ustanova prikazuje, obsežne količine povrtnine, pšenice, koruze, krme za živino in povrhu še vina!

Končno se je oglašil k besedi tudi dr. Sfiligoj, ki je zbranim kmetom - najemnikom pojasnil posebn pravni postopek v zadevi priziva proti sodbi goriškega sodišča in jih pomiril, kar se tiče morebitnih pravnih stroškov, ki jih sodišče navadno kompenzira odnosno zelo nizko odmeri. Priziv pa zna trajati tudi dobri dve leti, ker je prizivno sodišče v Benetkah pre-

obloženo z delom, ki ga ne utegne sproti reševati. Kmetje - najemniki pa — je dejal dr. Sfiligoj — se morajo odločiti za pobijanje načrta, ki ga je ustanova »Ente Tre Veneziae« predložila in na katerega je beneško kmetijsko nadzornišvo pristalo. Pobijati ga je treba s stvarnega in pravnega stališča, kajti sodišče bi sicer lahko znova padlo v zmotu.

S svoje strani je dr. Sfiligoj obljubil nepristransko in prijazno naklonjenost in pomoč kmetom - najemnikom v tej zadevi. Strinjali se je z izvajanjem prejšnjih govornikov, da morejo biti kmetje - najemniki zelo opretni pri odločanju, ali sprejeti županov predlog ali ga odbiti!

Tudi on je podvomil v resnost trditve ustanove »Ente Tre Veneziae«, da bi namreč s pevmskimi mljavami, ki jih je, kot ustanova sama priznava, kvečjemu za dvajset malih kmetij, preplavila goriško deželo in celo tržaški trg z zelenjavo z mlekom, s pšenico, s koruzo in z vinom!

Slovinci nismo tako prostodušni, da bi sprejemali za zlato vse, kar se svetli...

Ce pa je ustanovi »Ente Tre Ve-

nezie« res pri sreču obnova zemljišča in povečanje pridelovanja, lahko vse to izvede, ne da bi ji bilo treba goniti slovenskega kmeta na cesto!

V ostalem pa — je zaključil dr. Sfiligoj — mora tudi vlada nuditi kmetom svojo pomoč v zadevi, ki je strogo gospodarskega in socialnega značaja. Pozval je kmetje in sploh vse Slovence v Italiji k vztrajanju na zahtevi po deželni avtonomiji, ki nujno nosi s seboj tudi gospodarske in socialne ugodnosti.

Kmetje - najemniki so sklenili, da morebitnih pogajanj za mirno rešitev spora z ustanovo »Ente Tre Veneziae« sicer ne odbijejo, da pa se proti sodbi goriškega sodišča pritožijo v Benetke.

Prijavite dohodke

Samo še do 31. t. m. je čas prijaviti dohodke za odmero davka. Kdor tega roka ne bo spoštoval, zapade globi. Kdor je lani prijavil in letos ne, bo tudi za naprej veljala lanska prijava z deset odstotnim poviškom. Zato velja predpisana lanska prijava, če prijavitelj ni v lanskem letu (1953) imel zakonito predvidenih dohodkov!

„Titovski emisari na delu“

Z ozirom na gornji članek, objavljen v »Demokraciji« 12. t. m. na goriški strani, je poslalo »Planinsko društvo« v Trstue, ki se sedaj imenuje »Slovensko planinsko društvo«, popravek, da Planinsko društvo, odkar je bilo obnovljeno maja 1946, ni izključilo doslej niti enega svojega člana iz kakršnega koli razloga, in da zato ni res, da bi bil nekdo izključen, ker je predlagal, da se društvo imenuje »Slovensko«. Dodaja še, da je društvo sklenilo 25. februarja 1954, da se od tedaj imenuje »Slovensko planinsko društvo«. To je popravek.

Opomba »Demokracije«: Mi pa ugotavljamo: 1) da je staro društvo še celo pod fašizmom nosilo ime »Slovensko planinsko društvo«; 2) da so »titovski« leta 1946, ko so pod okriljem komunizma društvo obnavljali, zavrgli ime »slovensko« in ga vzpostavili le kot »Planinsko društvo«; 3) da niso titovski dolgi osem let čutili potrebo, da bi vrnilo društvu njegovo slovensko ime; 4) da je značilno, da je »Planinsko društvo« sklenilo, si zopet nadeti slovensko ime prav v času, ko je ostra polemika med slovenskimi demokrati in titovci dokazala kako pogubonosa je vsa titovska politika za Slovence.

GOSPODARSTVO

POMLAD IN KMETOVE SKRBI IN DELO!

Pomlad je tu, in novo življenje se obuja v naravi. Vse začena brsteti in zopet se povračajo kmetovi upi na bogato letino. Da pa upravičimo te upe, moramo predvsem skrbeti, da tudi pripravimo na njivi in polju ugodne pogoje za bogato letino. In ti pogoji so: temeljita in pravilna obdelava, pognojitev ter pravočasno škropljenje proti raznim škodljivcem.

NA VRTU bomo sedaj posejali vse vrste povrtnine. Ako nam na vrtu delajo škodo polži, kar se dogaja zlasti, če so v bližini mlakuže ali kakorkoli vodena tla, bomo poljem nastavili vabe za njih pokončanje. In sicer raztrosimo okoli gredic »Limnaxa«, po en ščepec na kupek.

NA POLJU. Mislim, da smo že vse trte obrezali in tudi pripravili potrebne kole za obnovo starih in gnilih. Je pa tudi zadnji čas, da trtam podorjemo iz podkoplje hlevski gnoj, ako hočemo, da bodo trte še letos imele korist od tega. Kakor smo že večkrat omenili, je hlevski gnoj popolno gnojilo. Toda gotovih snovi ima manj in drugih več. Zlasti moramo gnoju — za bolj uspešno gnojenje — dodati superfosfata in deloma tudi kalijeve soli. Ako gnojimo trtam s kaljevo soljo, nam te bogato povrneje, ker nam dajo slajše grozdje in s tem mošt bogatejši na sladkorju in močnejše vino!

Skrajni čas je tudi, da poskropimo sadno drevje, kar bi seveda ob tem času že moralo biti opravljeno. Vedeti moramo namreč, da ne smemo škropiti z raznimi težkimi olji — kakor so »Miscodrine«, »Neodendrine« itd. — ko začne popovje že brsteti, ker bi ga v takem primeru ožgali. Lahko pa še škropimo breskve z modro galico. Pri škropljenju moramo paziti, da poskropimo zlasti vse popovje, ker le tako bomo gotovi, da nam ne bo razvijalo kodrov. Brozgi modre galice je dobro dodati kako lepilo sredstvo, da se brozga bolj prieme. Lahko v ta namen uporabimo n. pr. 1/4 l mlika na 100 l ali pa po 100 gr žveplenokislega amonjaka na 100 litrov.

boko oranje in izdatno pognojenje z dobrim gnojem, spopolnjenim s superfosfatom in kaljevo soljo; če je bila pa njiva lanske leto pognojena z gnojem, bomo sedaj pognojili s superfosfatom, žveplenokislim amonjakom in kaljevo soljo v razmerju 60 kg superfosfata, 30 kg amonjaka in 20-30 kg kaljeve soli na 1.000 kvadratnih metrov. Za deteljišča pa zorjemo zemljo in jo z brananjem zdobimo in proramemo. Deteljo je dobro sejati skupaj z ovsem, ker daje oves detelji določene hranilne snovi, potrebne za razvoj. Na 1.000 (tisoč) kvadratnih metrov bomo posejali po 8 kg ovsu in 3-4 kg semena detelje. S semenom detelje ne smemo štediti, ker le gosto deteljišče nam da dobro pičo! Oboje semen, oves in deteljo, potrosimo po vrhu in nato dobro zabranamo. Se poprej pa bomo pognojili z umetnimi gnojili, ki jih raztrosimo po vrhu, predno začnemo, po oranju, brantati. In sicer bomo raztrosili približno po 60 kg superfosfata in 30 kg žveplenokislega amonjaka na 1.000 kvadratnih metrov. Če za deteljišča uporabljamo hlevski gnoj — kar nam da seveda bolj bogate košnje — smemo uporabljati le dobro udelan, preperel gnoj. Se bolje je, če je bila njiva v prejšnjem letu pognojena z gnojem. V tem primeru bomo sedaj pognojili le s polovico zgoraj navedenih količin umetnih gnojil.

Kdor pa bo sejal deteljo po pšenici, naj jo poseje, ko bo opravil pomladansko brananje pšenice. Semena poseje povrhu in zabrana.

TRAVNIKI IN SENOZETI

Predvsem moramo očistiti vse kamenje in grmovje. Pognojili bomo s 50 kg superfosfata, 25 kg amonjaka in v pustih, peščenih zemljah tudi po 15 kg kaljeve soli na 1.000 kvadr. metrov. V bolj težkih, močvirnih zemljah je bolje gnojiti namesto z amonjakom z apnenim cjanamidom v isti količini. Ko smo gnojilo raztrosili, je koristno dobro pobranati, ker s tem gnojilo bolje spojimo z zemljo in obenem tudi zemljo zrahljamo.

V KLETI

V tem mesecu in tja do polovice aprila bomo vino pretočili drugič. Pri tem moramo predvsem skrbeti za zdrave sode. Če je vino čisto, ga ne bomo pri tem pretakanju zračili. Če pa je kaj motno, mu pred pretakanjem dodamo 3-5 gr bisulfitna in po pretakanju 5 gr tanina na 100 litrov. Taka motna vina bomo ob pretakanju nekoliko prezračili.

Natečaj za dvig pridelka

Tudi za kmetijsko leto 1954-55 je ministrstvo za poljedelstvo razpisalo natečaj za dvig kmetijske proizvodnje in skupnem znesku 855 milijonov lir na vso državo. Natečaj se deli v tri vrste: državni, pokrajinski in krajevni.

Kot so se naši kmetovalci na Goriškem že v preteklem letu odločno izkazali pri takem natečaju, tako upamo in želimo, da tudi za prihodnje leto ne bodo zamudili prilike, da pokažejo svoje sposobnosti!

Naložbe v bankah

Koncem januarja t. l. so znašale naložbe v raznih denarnih zavodih v Italiji 2.037 milijard 475 milijonov lir. V decembru 1953 pa 16 milijard manj.

LEKCIJE iz italijanske, latinščine in grščine daje gimnazijem in licejem izkušena oseba v Gorici. — Za pojasnila obrnite se do kavarne Bratuž.

DROGERIJA
ANTON PODGORNIK
Prodaja na debelo
in na drobno
GORICA
Trg De Amicis, 12 na Kornu
Telefon št. 3009

S seje goriškega obč. sveta

Na občinski seji od 17. t. m. so razpravljali o končnem obračunu dejanskih izdatkov in prejemkov v finančnem poslovanju za leto 1952, o upravi ustanove »M. Volata« katere imovina je še vedno v Egiptu in ki jo cenijo na okoli 43 milijonov lir (gre namreč za zapuščino, ki je bila prisojena goriški občini z naročilom, da se iz dohodkov pripravljajo mladoletni na razne poklice), o nekaterih spremembah pravilnika za civilno bolnišnico v Gorici in končno o sklepu občinskega sveta, ki predvideva izdatke 7.300.000 lir za izvanredno bitumiranje raznih cest v skupni površini 39.600 kvadr. metrov.

V razpravljanje je posegel tudi naš svetovalec, dr. Birska, ki je priporočal, naj se vendar enkrat poskrbi tudi za popravilo ceste, ki vodi do državne meje pri Rdeči hiši in ki je v najslabšem stanju, kar ni v čast goriški občini. Župan je zagotovil, da je načrt o sistemaciji ceste že v delu in da bi tudi za to poskrbljeno.

Zanimivo pa je bilo razpravljanje o končnem obračunu za finančno delovanje v letu 1952. Med drugimi je zopet povzel besedo g. dr. Birska, ki je izvajal, da ni treba še enkrat poudarjati vzrokov, ki so vodili do pasivnega stanja občinskih financ; o teh se je že pre mnogokrat govorilo in pisalo. Vlada je brez dvoma dobrohotno mislila tedaj, ko je v samo ustavo vključila deželno avtonomijo s posebnim statutom. Ko so pa zahtevali, da se ta ustavna določba izvede, so se nekateri proti temu

uprili in dosegli, da so izvršitev dogodili.

Vsekakor pa je v poročilu o finančnem poslovanju za leto 1952 rečeno, da se je tedanja občinska uprava odločno potegovala za to, da država nujno pristopi na pomoč pasivnemu stanju goriških občinskih financ. V tem oziru je dr. Birska navajal, da je vlada s posebnim zakonom od 2. 7. 1952, št. 70 določila n. pr. mestu Rimu 3 milijarde lir za sanacijo občinskih financ. Prav tako je predvidena pomoč mestu Neaplju. Zakaj bi ne bilo tako tudi za Gorico, ko je župan De Gasperi 4. novembra 1952 izrecno izjavil Gorici: »Torta je majhna, toda kos, ki ga dolgujemo Gorici, mora biti poseben. Napravili smo premočno za to področje. Dr. Birska je zato predlagal, naj se občinska uprava z vsa silo poteguje, da rimski krogi enkrat za vselej izdajo posebni zakon za Gorico na podlagi katerega bi se deficitarno stanje občinskih financ dokončno odpravilo. Zakaj bi moral vedno in vedno tožiti, ko smo

pač v Gorici nekdo živeli mirno in gospodarsko umerjeno življenje? Ko je dr. Birska navajal De Gasperijeve besede z goriškim podurkom je le malo manjkalo, da ni zašel v napolitansko narečje.

G. župan je nato izjavil, da goriška občina na vsak način stremi za dosego »posebnega zakona«, čeravno zaenkrat še ne ve, kakšna bo odločitev, ki naj bo podlaga aktivni finančni upravi.

Devetakov koncert je dobro uspel

Klavirski koncert slepega g. Gabrijela Devetaka iz Sentmavra pri Gorici, ki se je vršil v Gorici v četrtek 18. t. m., je ob splošnem zadovoljstvu udeležencev uspel odlično.

Gospod Devetak je s svojo sposobnostjo in spretnostjo pokazal, kaj zmora trdna volja in ljubezen do glasbe. Udeleženci so navdušeno pozdravljali redki dogodek, ki je Slovincem na Goriškem v polni meri vedno in vedno tožiti, ko smo

IZ SLOVENIJE

Ridričeve načrtne brezglavosti

Ko so pred leti sklenili zgraditi tovarno aluminija v Stražišču pri Ptuj, so mnogi nerezisliv kritiki resno opozarjali na zgrešenost te investicije. Kraj je bil namreč primeren za predelavo madžarskega boksita, kateremu so to podjetje namenili Nemci med vojno, ni pa prikladen za predelavo dalmatinskega boksita, katerega ležišča so zelo daleč ter bi bilo umestnejše, da bi gradili tovarno na vojno varnejšem področju, ob morju ali v Dinarskem pogorju. Toda vsi ugovori so bili zaman in po gospodarskem diktatu so nadaljevali z gradnjo tega »ponosa slovenskega gospodarstva«. Vasic so celo prekrstili po vrhovnem slovenskem »gospodarskem strokovnjaku« v »Kirdričevov«.

Da bi tega raje ne storili! Kakor žalosten spomin na to ime se vrste zdaj v časopisju članki, ki opominjajo slovenski narod, da se dolgo ne bodo odpravljene posledice vseh gospodarskih polomij, ki jih je pokonjnik skupno s svojim štabom zagrešil. Zaradi nezadovoljivega stanja v tem podjetju je bil namreč pred gospodarskim odborom zbora proizvajalcev zaslišan član upravnega odbora tovarne aluminija v Kirdričevem, ki je po »Slovenskem poročevalcu« izjavil: da bi podjetje moralo letos predelati 20.000 ton glinice in 4.000 ton aluminija, da pa tega ne bo moglo doseči, ker mu elektrosistem zagotavlja samo takšno količino električne energije, ki zadostuje za 2000 ton aluminija; da bo zaradi tega od 160 peči obratovalo v elektrini samo 30; da si tovarna še ni zagotovila zadostnih količin boksita, ker je rudnik v Dermišu (Dalmacija) kar čez noč nesorazmerno povišal cene; da si ni mogel zagotoviti sode, ker jo tovarna v Lukavcu v celoti izvažajo, če bi jo po hotel uvažati, bi bila predraga; da nima dovolj premoaga, ker ga v Sloveniji lahko dobi največ 10.000 ton, ostalega pa bi moral kupiti v

Banovičih (Bosna), od koder je zaradi prevoza predrag; da ima z raznimi slovenskimi tovarnami pogodbe za dobavo raznih strojnih delov, katerih še vedno ni in sploh ne ve, kako naj si pomaga itd. itd. Pri vsem tem pa tovarna aluminija svoji letošnji prošnji za investicijski kredit sploh ni priložila potrebne dokumentacije, ker je bila prepričana, da bo kredit itak dobila.

Pa naj še kdo reče, da ni to kričoč primer anačne brezglavosti, kakor je neki nemški gospodarski strokovnjak označil sedanje jugoslovansko komunistično gospodarstvo.

Nova elektrarna na Idriji?

Na zagrebškem zasedanju tehnične komisije za izvoz električne energije iz Jugoslavije še zadovoljivo ocenili jugoslovanske načrte za zgraditev velikih elektraren na Idriji, Cetini, Liki, Gacki in na Trebišnjici. V vseh teh primerih gre za izrazite akumulacijske centrale, ki bi lahko dobavljale električni tok takrat, ko bi ga drugje, zaradi suše ali zime, zmanjkalo. Načrte bodo zdaj predložili Evropski komisiji OZN, nato pa Mednarodni banki v Washingtonu, katero bodo zaprosili za posojilo, ki naj omogoči izgradnjo teh objektov.

GRADBENA PODJETJA

Tudi v gradbeništvu je storilnost zelo padla. To nizko storilnost opravičujejo s pomanjkanjem inženirjev in kvalificiranih delavcev. Ker so gradbeni stroji, ki prihajajo iz tujine, precej dragi, saj so zanje Titovi gospodarstveniki zotvovali že 20 milijard dinarjev, so sklenili, da jih bodo kratkoma sami delali. Ni važno, če bodo ti doma izdelani stroji slabši in dražji kot tisti, ki prihajajo iz tujine! Storilnost titovskih gradbenih podjetij je tako nizka, da jo je nemogoče opravičiti samo z gori navedenimi razlogi. Saj sami priznavajo, da pri vrtnanju predora napredujejo povprečno po 1 m na dan, medtem ko je evropsko povprečje 15 m, v Ameriki pa celo 30 m na dan.

Tu ni samo pomanjkanje mehancizacije in inženirjev, tu bo isti po'av kot smo ga že toliko let opazali v kmetijstvu, in katerega so Titovi kmečki strokovnjaki označevali s sušo, povodnjo in podobnimi elementarnimi katastrofami!

Proslava Srečka Kosovela na slovenskih solah v Gorici

V četrtek 18. t. m. so na goriških solah v ulici Croce proslavili petdeseto obletnico rojstva velikega slovenskega pesnika Srečka Kosovela s Krasa, ki se je rodil 18. marca 1904 v Sežani, umrl pa 27. maja 1926 v Tomaju, star komaj 22 let!

Proslavo je otvoril ravnatelj g. prof. Josip Nemeč, ki je poudaril, da je bil s pesnikom Kosovelom v dobrih in prijateljskih osebnih stikih ter orisal lik mladega slovenskega pesnika z ganljivimi besedami.

Sledilo je predavanje pesnika in profesorja g. Milana Bekarja: »Srečko Kosovel pesnik slovenskega naroda in bogoskatelj.«

Pesnik prof. Bekar je v svojem zanimivem predavanju primerjal balado Srečka Kosovela o slovenskem narodu z borbeno pesmijo češkega pesnika Petra Bezruča, ki je spesnil »Sleske pesmije in ki so izraz predsmrtne groze ob umiranju Čehov v Slezijski.

Posebno je predavatelj primerjal Kosovelovo balado »Prišel je pevec slovenske dežele« z balado Petra Bezruča »70.000«, Bezručevega »Andraž« pa s Kosovelovo »Pot ob Soči«.

Kakor je bil Peter Bezruč češki Leonida, tako je Kosovel padel kot slovenski Leonida za slovenski narod. Zato niso njegove predsmrtne slutnje samo slutnje njegove smr-

ti, ampak tudi predsmrtne slutnje slovenskega naroda v dobi strašnih dni prve svetovne vojne in tik za njo.

Prav zato Simon Gregorčič ni mogel biti Kosovelov vzornik, ker teh »strašnih dni« pesnik Gregorčič ni preživljal.

Vzornik Srečka Kosovela je postal Peter Bezruč, pesnik šleskih »70.000« umirajočih Čehov, ker le s temi je lahko primerjal umiranje Slovencev.

Češki pesnik pozna samo eno snov: trpljenje naroda. In samo eno misel: »Poginemo preden nam sine svit.«

V drugem delu svojega predavanja je prof. Bekar analiziral bogoskateljstvo element v poeziji Srečka Kosovela. V predsmrtni grozi, svoji in tudi slovenskega naroda, ter ob propadajoči evropski kulturi (v pesmi »Ekstaza smrti«) je Srečko Kosovel iskal rešitve v Bogu.

Prof. Bekar je svoje predavanje zaključil s pojasnilom, da Srečko Kosovel ni samo narodni bard, kot Peter Bezruč, pač pa je tudi najbolj tipljen slovenski poet bogoskatelj!

Literarna veda pa mora raziskovati ta element — je poudaril prof. Bekar — v vsem slovenskem slovtvu, ker je tipljen za vse Slovence. Primerjalna literarna veda ga bo morala prav tako upoštevati, kot nacionalni element sam.

ti, ampak tudi predsmrtne slutnje slovenskega naroda v dobi strašnih dni prve svetovne vojne in tik za njo.

Prav zato Simon Gregorčič ni mogel biti Kosovelov vzornik, ker teh »strašnih dni« pesnik Gregorčič ni preživljal.

Vzornik Srečka Kosovela je postal Peter Bezruč, pesnik šleskih »70.000« umirajočih Čehov, ker le s temi je lahko primerjal umiranje Slovencev.

Češki pesnik pozna samo eno snov: trpljenje naroda. In samo eno misel: »Poginemo preden nam sine svit.«

V drugem delu svojega predavanja je prof. Bekar analiziral bogoskateljstvo element v poeziji Srečka Kosovela. V predsmrtni grozi, svoji in tudi slovenskega naroda, ter ob propadajoči evropski kulturi (v pesmi »Ekstaza smrti«) je Srečko Kosovel iskal rešitve v Bogu.

Prof. Bekar je svoje predavanje zaključil s pojasnilom, da Srečko Kosovel ni samo narodni bard, kot Peter Bezruč, pač pa je tudi najbolj tipljen slovenski poet bogoskatelj!

Literarna veda pa mora raziskovati ta element — je poudaril prof. Bekar — v vsem slovenskem slovtvu, ker je tipljen za vse Slovence. Primerjalna literarna veda ga bo morala prav tako upoštevati, kot nacionalni element sam.

Vsakovrstno pohištvo:
SPALNICE - JEDILNICE - KUHINJE ITD. — PO NAROCILU IZVRŠI VSAKO DELO — POROSITVO ZA DOBER NAKUP — TOVARNISKE CENE — DELO SOLIDNO — DOMAČA TVRDKA

Tovarna pohaštva
Tel. 32

PRINČIČ
K R M I N
Cormons - prov. Gorizia

Zastopniki iredentizma

Alessi je v »Giornalu di Trieste« našel hvaležnega odjemalca svojih člankov. Idejno in vsebinsko tako reven list je hvaležno navezan na dobavitelja vsebinsko močnejšega hraniliva. In ker že pri čitalcih mlajšega pokolenja ne more pričakovati poznavanja nedavne tržiške preteklosti, jim pač Alessi proži svoje prikaze, ki jih sestavlja točno po Gorchovnem receptu resnice in fantazije.

Tako se je pred kakimi petnajstimi dnevi v stolpcih »Giornala di Trieste« pojavil kot zastopnik tržiškega iredentizma nihče drugi kot nekdanji glavni urednik »Piccolae, Teodor Mayer. Alessi marsikaj ve o Mayerju, saj mu je bil gospodar in predhodnik. Toda od vsega tega on marsikaj zamoli in tako, kakor vedno, uspe, da nam prikazuje Teodorja Mayerja v luči, ki se bistveno razlikuje od resničnega. Alessijevega Teodorja Mayerja je namreč razumeti kot Italijana, ne samo po prepričanju, ampak tudi po poreklu in tesni povezanosti z italijansko masonerijo. Predstaviti ga hoče kot zastopnika italijanske politike. V bistvu pa Teodor Mayer ni bil Italijan ne po očetu, ne po materi, pač pa izhaja njegov rod iz podkarpatskih galitskih vasic.

F je okoli 1880. leta prišel v Trst, je pričel prvotno izdajati skromen listič, ki so ga razpečevali brezplačno po tržiških kavarnah in ki je živel od malih oglaso. Seleta leta 1881 je začel izdajati »Il Piccolo«. Omembe vredno je, da so naziv »piccolo« za gostinskega vajenca tedaj uporabljali v notranji Avstriji in Madžarski, ne pa v Trstu in po drugih krajih, kjer je prevladoval italijanski jezik. »Piccolo« ni imel namena nastopati kot političen, ampak zgolj kot informativno-poslovni list, ki je takorekoč le slučajno pričel odzvečati čitatelje avstrijskemu listu »Adria«. Sele polagoma je postal glasnik priseljenskega življa, ki je živel nekako ob boku samodolne tržiške trgovine in zašel pod liberalnim okriljem vsejanejšje zastopni teznje italijanskega iredentizma.

Pri tej svoji preobrazbi iz brezharvnega obveščevalca do vse ustrejšega rušitelja klerikalizma in avstrijskega šovinizma je Teodor Mayer pokazal vso gibčnost in vztrajnost svojega porekla in vso zvižanost vzhodnjaka.

Se zanimivje bi bilo raziskati, s kateri strani je Teodor Mayer prejemal naročila sredstva za svoje podjetje in kateri krogi svojih podporjkih oblasti zavrnili drugo prošnjo slovenskih knezov, obrtnikov in malih trgovcev, da bi se osvobodili gospodarskega pritiska raznih bančnih zavodov ter začeli s poslovanjem prvega slovenskega združnega denarnega zavoda po drugi svetovni vojni v Trstu.

Na temelju se vedno veljavnega fašističnega zakona iz leta 1936 so 4. avgusta lani ustanovili »Kmetijsko in obrtno združenje«, ki naj bi vsaj delno zamašila globoko vrzel, katera je nastala med 20-letnim fašističnim vladanjem v Trstu, z uničenjem prej cvetelih slovenskih združnih denarnih ustanov.

Prejeli so najprej odgovor, da stvar preučuje Finančni oddelek ZVU, a že čez nekaj dni popolno zavrnitev prošnje.

Tako smo zopet za eno diskriminacijo proti Slovincem bogatejši. Vzrok več, da podvigom svoje sile za ostvaritev STO!

VI.
Da je že pokristjanjeno slovensko zemljo zajel zopetni val paganstva s »prihodoma« naših prednikov, moramo pač razumeti tako, da so tedanja prebivalci videli v borbi proti krščanstvu le upor proti tujcem in njih nadvladi, kakor so storili poslednjikrat še okoli l. 769 (»Krst pri Savici«). Komu se ni v živem spominu zloraba krščanske vere v politične namene iz dobe fašistične vladavine?

Zadnji odstavci, na katerem se bomo še na kratko zadržali, je oni o naših »prvih« knezih ter o naši kratki samostojnosti.

Z neverjetno vztrajnostjo ponavljajo knjige, da je bil naš prvi knez ali vladar ta in ta, čes da se kot tak prvič omenja v določenih listini tega in tega leta. Torej, tako zaključujejo, pred njim Slovenci niso imeli vladarjev, temveč so živeli v nekakšni anarhiji.

Zakaj ne bi raje logičneje rekli: Omenjeni vladar je najstarejši, za katerega imamo zgodovinske dokazne; za njegove predhodnike ne vemo, ker so se listine izgubile, zato ne bi pa se jih skrili ali celo uničili? Potrudili pa se bomo z natančnim in vestnim delom dognati

bodnjaška Madžarske in prav tako svobodnjaške Italije so mu stali blizu. Toda, če bi objavili dokumentacije iz neposredne Mayerjeve okolice, bi storili g. Rino Alessiju kapitalno uslugo, ker bi mu omogočili, da se pred izdajo popravi in izpolni knjigo, ki jo pod njegovim imenom pripravljajo.

Ze iz dosedanjih Alessijevih razlag izhaja nepobitno povsem fiktivna in povsem umetna podlaga tržiškega tako imenovanega iredentizma. Kajti če po vrsti vzamemo v pretres njegove zastopnike, moremo brez težav spoznati, da niti eden izmed njih ni Tržačan. Niso to niti Tridentinci ali Furlanci, ki so se naselili v Trstu sredi XIX. stoletja in se začeli postavljati kot pravi Tržačani in Italijani. Niso niti Istrani, niti balkanski konvertiti, ki so od l. 1890 začeli poplavljaljati Trst in tu lovili svoje srečo. Niso to niti oni Lošnjanci s prilikmi na -ič, ki so prihajali v Trst po letu 1890 in so po svoji zunanosti kazali vse sledove svojega hrvatskega porekla. Naj zadostuje, če omenimo, da je prvi Cosulichov parnik nosil kot rodbinski znak kozliča.

Najmanj primeren se nam usproti zastopnik tržiškega iredentizma zdi pomadžarski Galicijan Teodor Mayer, ki je bil po svoji sposobnosti opažanja najbolj primeren za rušilsko početje, ki mu je bilo odkazano.

V čem je obstajalo njegovo delo? Da je po eni strani gonil Ita-

lijo v politiko pustolovščin, od katere je bil zaman skušal odvrniti uvidnevni Giotiti; v politiko, ki je Italiji poklonila podvige D'Annunzia in Mussolinija in ki jo je končno privedla do tega, da je izgubila drugo svetovno vojno. Po drugi strani je pa Teodor Mayer poslušal svoje nalogodajalce iz notranjosti, prav posebno svoje brate iz Budimpešte in s tem kar največ doprinesel k zlomu tiste madžarske premoči v Podonavju, ki se je z zlomom Avstrije tako bedno zrušila in na stečaj odprla vrata najprej komunistu Bele Kuhna, dneš na komunistu Laszla Rajka in Matije Rakosija.

Ce je Rino Alessi imel hrabrost, da poveličuje takega junaka ter je s poveličevanjem takih junakov mislil doprinesiti močnejšo dokumentacijo za neobstoječ italijanstvo starega Trsta, tistega Trsta, v katerem se je tudi Alessi sam šele pojavil kot prišlek, kaže le v kolikšni meri je v tem človeku družbena nesposobnost za ocenjevanje samega sebe ter v kolikšni meri mu manjka uvidenost za kritično sposobnost njegovih čitateljev.

Nacionalizirano premoženje v FLKS

Po podatkih podtajnika za zunanje zadeve znaša vrednost nacionaliziranega premoženja, ki je bilo last tujih državljanov ali držav, 93 milijonov dolarjev. Do sedaj je Jugoslavija izplačala že 50 milijonov dolarjev. Ostalo bi morala plačati v tem in prihodnjem letu.

Ob petdesetletnici rojstva Srečka Kosovela

Grenka boleost preveva smrt mladega človeka, ki je komaj dobro stopil v svet. Se trpkješa pa je bolečina ob smrti mladih umetnikov, ki so odnesli s seboj upe in izpolnjevanja velikih sanj.

Petdeset let bi imel letos naš pesnik Krasa, naš Srečko Kosovel, če ga ne bi ugrabila sredi najlepših let neizprosna smrt. Zgodilo se je, kakor je sam rekel o brinjevki: »strel v tišini, droben cukrek krvi...«. Ugasnil je nenadoma, s težko zavestjo, da je legel v grob z neizrabljenimi silami, ki bi narodu poklonile toliko zakladov.

Morda ni, razen Gregorčiča, nihče tako res ljudski pesnik, kot je Kosovel. Skoro bolesta je njegova ljubezen do Krasa, do te naše pručadne zemlje, prekrite s skušnjavjem, kjer šume bori, se zvijajo brinjevi grmi in kjer se potika za kraškimi vasmí starka beda. Kras je del samega pesnika; v njem živi in odraža njegovo notranjost: nagnjenost k žalosti in razmišljanju, slutnja prezgodnje zime in smrti.

Na strmem pobočju

Med mnogimi sestavki, ki so izšli v jugoslovenskem zamejskem tisku ob priliki najnovejših dogodkov v Jugoslaviji, podaja vodnik zadnje številke »Naše rečja sedanja stvarnost: v naši matični domovini na tiko jasen in brezstrasten način, da ga, v koristno informacijo naših bralcev, v prevodu pomatiskujemo. Op. ur.

Kakor če spustite po strmem pobočju žogo ter gledate kako teče vs hitreje, čim bolj se bliža podnožju, tako se vali tudi Titov režim, ta klobčič poklenih revolucionarjev, mednarodnih agentov, birokratov in koristolovcev, z vtoglavo brzino z višin nekdanjih uspehov proti prepadam svojega konca. Vse je še, kakor je bilo nekoč, z izjemo nekaterih posameznikov. Toda nekaj se je le menjalo. Nikjer ni več nešesar stalnega, za kar bi se človek prijel, da se u stavi, da se — kakor je to nedavno dejal maršal — »stabilizira«. Da, da se »stabilizira« režim, da se »stabilizirajo« pridobitve, da se »stabilizirajo« položaji, da se stabilizira končno tudi on — maršal, predsednik republike, vrhovni komandant armije, predsednik Socijalistične zveze, generalni tajnik Zveze komunistov itd., da bi lahko mirno spal in — užival! Maršal bi hotel, da ne bi bilo več sprememb, da se nenkrat vse ustavi in ostane tako vsaj do njegove smrti. Maršal sanja....

On ne vidi, kako se vozilo nje-

govega režima vali po pobočju in kak vse škriplje, od vrha do tal. Sopotniki so se vznemirili. Nekateri protestirajo in jih mrečijo ven, drugi skačejo sami, medtem ko tretji v svojem strahu žele, da bi nekakšna »močna rokav« iz tujine ustavila ta peklenski režimski stroj, ki se je tako zaletel ter je tik pred eksplozijo. Le domišljavi maršal še veruje v svoje zavore in misli, da mu bo tudi tokrat uspelo napraviti nemogoče. S svojega vodilnega sedeža gleda predse — v praznino...; dozdeva se mu, da ne vidi svojega konca, čeprav mu je tako blizu....

Med sopotniki je tudi nekaj takih, ki so, kakor »dijaslovci«, proti uporabi zavor. Leti bi želeli, da bi vozili s spremembami, kajti iz njih, kakor je napisal Djilas, »se tlak ne moremo in ne bomo izvelikla.« To borbo lahko zaviramo, toda ustavititi je ne moremo! Ti so nagnonsko zaslužili, da je rešilna samo priključitev k splošnemu gibanju, pa čeprav bi to morda izzvalo padec režima, vsaj takšnega, kakršen je danes. Samo pod tem pogojem lahko čakajo narode Jugoslavije in morda tudi diaslovce ob podnožju strmega pobočja namesto katastrofe novi dvigi, zgrajeni z osvobodjenimi narodnimi silami.

Toda v partiji niso vsi idealisti in »dijaslovci«. Najvitejši, najsobnejši, kakor tudi najprimitivnejši ne verujejo več v maršalove »zavore«, prav tako kakor ne verujejo njegovim obljubam. Ali jih ni mar prav on pripeljal do današnjega stanja? To so tisti, ki želé »močno rokav« iz tujine, ki naj bi jih ustavila v tej nori tekmi k lastnemu koncu. V zapadnjakih vidijo samo neprizadete tujce, prefrinjene opazovalce, ki celo nekakadekudentno uživajo, ko vidijo, kako se tudi to vozilo vali navzdol. Zanje preostaja Vzhod, Sovjetska zveza, »ljudska demokracija«! S sovjetsko pomočjo bi se to drčanje režimskega voza takoj ustavilo; le maršal in nekaj njegovih sodelavcev bi s svojih vodilnih položajev odletelo nekam v brezkonni prostor in izginilo brez sledu... Njihov sopotnik pa bi v glavnem ostal, nepokodovan, in mirno bi še enkrat prodal svojo dušo hudču....

Čas je, da vsi, v partiji in režimu, ki ne mislijo samo na svoje osebne koristi — na sebe, na svoje položaje, službe in drugo — ki ne sanjajo o učinkovitosti maršalovih in tujih »zavor«, da taki partiji in režimovci zavrejo vse u tvere in da skupno z narodi Jugoslavije in z vsemi demokratskimi borci, ki so pripravljni pomagati svojemu narodu in državi, z edločno akcijo izpremenijo to brezciljno drčanje po strmem pobočju jugoslovenske stvarnosti v revolucionarno dvig nove in demokratične Jugoslavije, osvobodene sedanjega maršalskega režima, ki nosi v sebi sovjetske klice.

Posojila Jugoslaviji

Po vojni je Jugoslavija morala prositi posojila v raznih evropskih in ameriških državah, da bi si opomogla od težkega gospodarskega stanja.

Krediti zahodne Evrope so bili uporabljeni za gospodarski razvoj in so kratkoročni, od 1 do 5 let, obrestni pa od 5 do 9 odstotkov.

Krediti ZDA so bili uporabljeni za nakup surovin in strojev, so dolgoročni (18 let), obrestni pa znašajo 3.5 odstotkov.

Krediti Mednarodne banke za obnovo in razvoj so dolgoročni (25 let) in s 4.5 odstotnimi obrestmi.

Izjema med italijanskimi gospodarstveniki

Tuži opazovalci so v zadnjih letih že nekajkrat očitali italijanskim gospodarstvenikom, da se zanimajo samo za svoj zaslužek, ne pa za gospodarski napredek dežele. Dodajali so, da so pri tem tako kratkovidni, da ne uvidijo, kako s takšnim postopanjem kopljejo sami sebi grob. Toda še veliko večjo pozornost kakor tuje kritike, s katerimi so lahko oburili njihov ost s pripombo, »da so pristranski«, so vzbudile izjave, ki jih je pred dobrim mesecem dal znani italijanski industrijalec Adriano Olivetti. Tri številke, ki jih je ob tisti priložnosti navajal, so tako zgovorne, da je postalo nemogoče vsako opravičevanje. Olivetti je namreč povedal, da se je proizvodnja italijanske industrije, v glavnem z ameriško pomočjo, v zadnjih štirih letih dvignila za 43 odstotkov. Italijanski narodni dohodek se je pri tem povečal za 36 odstotkov, toda delavske plače so se dvignile za manj kot 18 odstotkov. Olivetti je še dodal, da so prišle podpore Združenih držav prav v roke tistih monopolov in liste birokracije, ki je svoječasno sprejela fašizem, z njim živela in tudi zdaj nosi odgovornost za težak položaj v državi. Ti krogi tudi sprtno odpravljajo reforme, ki so jih v nekaterih podjetjih uvedli pod pritiskom ameriških strokovnjakov. Rezultat je, da je večina delavcev nezadovoljnih. Ker ne vidi nobenih znakov izboljšanja pri tistih, ki bi bili prvi poklicani, da pokažejo dobro voljo za nove rešitve se zato usmerja k levicarskim strankam. Po Olivettijevem mnenju ni dovolj, da italijanska industrija posnema ameriško tehniko proizvodnje, da uvaja izdelovanje na tekočem traku itd. Se važnejše kot to je čut odgovornosti do skupnosti, kakršnega so pokazali ameriški poslovni ljudje, katerega pa zaman iščemo pri večini italijanskih tvojmarjev.

Te izjave uglednega industrijal-

ADRIANO OLIVETTI

ca so seveda dvgnile obilo prahu. Uradni italijanski gospodarski krogi so hiteli s protesti. Med drugim so Olivettiju očitali nekakšno samotarstvo, čes da ga poleg velike podobnosti v idejah, družil z grofom Marzottom tudi to, da ne soduje v nobeni skupni gospodarski organizaciji in odboru, v katerem bi lahko poskusil uveljaviti svoje originalne zamisli. Dokler tega ne napravi, ne bi smel, po sodbi kritikov, obstojati drugih italijanskih gospodarstvenikov. Toda Olivetti se najbrž zaveda, da bi za kratkovidnežje bile vse pametne besede bob ob steno in prav zato ne zahaja v njihovo družbo. Ves svoj prosti čas raje posveča gibanju »Comunita«, katerega velikičudošni podpira, ne samo z denarjem, temveč tudi z osebnim sodelovanjem.

To, kar Olivetti govori, namreč tudi praktično dela. Ni farizej, temveč dejanski apostol svojih idej. Ko je leta 1932 prevzel podjetje iz rok svojega očeta, je imel eno samo tovarno, v Ivreji. V njej je bilo zaposlenih 1200 oseb. Danes pa vodi iz svoje glavne pisarne, ki je še vedno v Ivreji, veliko industrijsko družbo, ki zaposluje nad 11.000 uslužbencev, ima šest tovarn, od tega štiri v Italiji in po eno v Španiji in na Škotskem. Leta 1953 je izvoz Olivettijevih pisalnih in računskih strojev prinesel Italiji okrog 2.400.000 dolarjev, to je več kakor kateri koli drugi izvozni predmet italijanske mehanične industrije, razen Nečihjevih šivalnih strojev.

Vse to pa je dosegel Olivetti na način, ki vzbuja pri ostalih italijanskih industrijalcih zaudeženje in večjih celo odpor. Poleg tekočega traku, kakršnega imajo tudi mnoge druge italijanske tovarne, je uvedel namreč tudi nov sistem plač. Dobiček povečane proizvodnje se ne zliva, kakor pri drugih, v nje-

gov osebni žep, pač pa ga deli s svojimi delavci. Znaten del pa ga je uporabil za znižanje cen svojih izdelkov in za nove investicije, tudi take, ki so neproduktivne in samo socialnega značaja. Njegova podjetja imajo tovarniške menze, lastne počitniške kolonije, otroške vrtce, lastno zdravniško službo in 15 odstotkov njegovih delavcev živi v modernih hišicah, ki jih je postavila tovarna po lastnem narečju za omiljenje stanovanske krize. V zadnjih letih se je povprečna storilnost delavca v Olivettijevih delavnicah povečala za 62 odstotkov in delavske plače so se pri tem povečale za 30 odstotkov ter so tako dosegle okrog 50.000 lir na mesec, s čemer so se uvrstile med najvišje povprečne plače v italijanskih industrijah.

Pri vsem tem pa se Olivetti očiščil in živi skromno. Po zunanosti je bolj podoben s težavami se borečemu knjigovodji, kakor pa ravnatelju ene največjih italijanskih industrij. Precejšen del njegovih vsakoletnih osebnih dohodkov gre za omenjeno gibanje »Comunita«, ki izdaja tudi svoje »Revije«, razne knjige ter si je postavilo za cilj izboljšanje socialnih in političnih razmer v Italiji. Tu di to gibanje je po mišljenju večine italijanskih industrijalcev nekaj utopičnega, vendar mu nihče ne more odrekniti uspehov in pomena. V mnogih krajih Severne in Srednje Italije že obstojajo njegove podružnice in gibanje je ustanovilo okrog 30 kulturnih središč, katera je oskrbelo s knjigami a področja politike, gospodarstva in umetnosti. Poleg tega se Olivetti trenutno peča z nartrom za namakanje in izkoriščanje približno 700 hektarjev velikega zemljišča v pokrajini Canaves v Piemontu.

To neposlovno udejstvovanje, ki

Olivettija mnogo stane ter mu jemlje približno polovico njegovega časa, seveda ni po volji njegovim ravnateljem, ki pravijo, da bi se tovarne še hitreje razvijale, če bi gospodar prebil več časa v svoji pisarni. Toda Olivetti ve, da je bodočnost italijanske družbe odvisna od prilagoditve izpremenjenim okoliščinam ter ne skuša za vsako ceno braniti starih privilegijev in starih nazorov, ki so se prežveili. Zaveda pa se, da bo to zelo težko delo. Zato, po njegovem, za mnoga velika monopolistična podjetja ni druge rešitve kakor, da jih pretvorijo v delniške družbe, ki naj bodo mešana list delavsko-namedniških združenj in krajevnih samouprav. To je edini način, da se prepreži življenjska nit korupcije, ki v italijanskem političnem in poslovnem življenju črpa svojo glavno silo prav iz izjemnega položaja velikih monopolističnih podjetij.

»Demokracija, liberalizem in socializem morajo najti možnost za novo, življenjsko soglasje. Če tega ne bomo našli, bo italijanska družba v petnajstih letih pasivno sprejela komunistično ali fašistično totalitarno državo.« S temi besedami je Adriano Olivetti zaključil svojo uvodoma omenjeno izjavo. Pred tem pa je še podčrtal, »da leži stvarni problem italijanske krize v dekadenci vodilnega sloja, ki že dolgo ni več sposoben, da bi bil kos položaju, tako v politiki kakor v gospodarstvu. Reakcija, s katero je italijanski vodilni sloj sprejel Olivettijeve izjave, je dokaz, da se v svoji sodbi ni motil.

Nam pa vse to samo znova potrjuje pravilnost naše trditve, po kateri trdnost italijanskih vlad in bodočnost italijanske države nista odvisni od preprečevanja svobodnega življenja tujih narodnih manjšin v notranjosti države, od priključitve Trste ali celo Istre in Dalmacije, temveč od uspešne in pravilne rešitve lastnih italijanskih socialno-političnih vprašanj.

KDO JE PRVI POSELIL PRIMORSKO

kaj več! — Ne pa: Pred njim ni bilo nikogar, ker o tem nič ne vemo! Neznano vendar ne moremo zanikati!

Prav tako je napačna, toda zelo priljubljena trditve mnogih zgodovinarjev: To in to mesto se prvičkrat omenja v tem in tem letu; torej se je tedaj »narodilo« ali pa ga je »postavila« ta in ta vladar. Mesta se namreč ne narodijo kar tako, pa tudi ne postavljajo, pač pa se razvijajo iz že obstoječih naselbin pod prav posebno izvrstnimi prometnimi, trgovinskimi in političnimi pogoji. Vladarji morejo vsaj takim naselbinam podeliti pravice mesta zaradi njih važnosti, zgradi jim obzidja in utrdbe; tako vsaj v obljudenih krajih. V zavojevanih in neposeljenih deželah pa bo tako »mestov« v začetku vedno le prav žalostna in pusta vojaška naselbina, katere prvi »civilisti« bo najprej le krcmar, potem oduherj; šele mnogo pozneje nekaj ljudi, ki se bo vrglo na obdelovanje zemlje mestnega zaledja, brez katerega je vsako mesto mrtev tvor.

Z naravnost bolno doslednostjo

nas učijo, da Slovenci nimamo zgodovine, da smo narod hlapcev ter da nismo niti zreli niti sposobni za samostojnost.

»Zgodovina« v smislu šolskih knjig je zbirka letnic vladanja raznih samodrčev in osvajalnih vojn. Slovenci se res ne moremo ponahšati niti z Neroni niti s Hitlerji, kar navsezadnje ni prav nobena škoda. Življenje naših prednikov se zrcali, ravno tako kot danes, v poštenem delu; zato se naše narodno ozemlje krči, ne pa narašča, kot je to primer pri drugih narodih. Naše življenje, prav tako kakor ono mnogih drugih, kako bi rekel, »neaktivnih«, »nepolitčnih« ali pa »neimperialističnih« narodov, zgodovino ne zanima.

Kar se hlapčevanja tiče, ne smemo pozabiti, da so tudi drugi narodi doživeli enako usodo: Anglija, Francija, Nemčija ter Španija so bile n. pr. dolga leta pod rimskim jarmom, Španija tudi še dolgo časa pod arabskim, kakor je bila Srbija pod turškim. Nekoč je Francija vladala Angliji in ta zopet Franciji. Na Angleškem so vla-

dali tudi Danci, Svicarji v italijanskih obrobnih pokrajinah, Italiji je vladalo čudo tujih narodov; Grki so imeli v svojih rokah južno Italijo, še predno je bilo o Rimu kaj slišati. Takih primerov je vse polno in preveč. Ni naroda, ki ne bi bil izkusil tujo nadoblast, kakor ni naroda, ki ne bi slej ali prej zopet prišel do svoje popolne svobode.

Volja po svobodi in sposobnost našim ljudem ne manjka. Po letu 568 ki velja kot leto »priselitve« naših prednikov, so se Slovenci 200 let upirali vsakršni nadvladi ter se njih delna odvisnost prične šele okrog l. 772 z naraščanjem frankovskega vpliva (Italija je bila tedaj v sklopu nemško-rimskega cesarstva). Toda že l. 810-823, za kneza Ljudovita, vidimo Slovence v prvotvoljnem sklopu prve (?) južnoslovenske države. Znato samostojnost uživajo še do smrti slovensko-slovaškega kneza Koclja l. 876; nekatere slovenske dežele so še l. 900 povezane s Svetopolkovo Velikomoravsko državo. Volja po svobodi in samostojnosti

je še okrog l. 1250 tako silna, da se povežejo z Cehi in njihovim kraljem Otokarjem v veliko državo od Jadrana do Krušnih gor. Zilavj slovenski odpor tujeu poneha pravzaprav šele leta 1414, ko je bil poslednji, čeprav že tuji knez, ustoličen na Gosposvetkem polju po slovenskem obredu. Beneški Slovenci so si ohranili svojo deželno samostojnost še do pred nekaj generacij. Svojo staro pravdoto, staro pravico, so Slovenci iskali z oroženjem v rokah za kmečkih uporov l. 1478, l. 1515, l. 1572 ter tudi še v 16., 17. in 18. stoletju. Leti 1918 in 1945 sta prinesli večini Slovencev krvavo zasluženo svobodo.

To je bila zgostena zgodovina Slovencev, taka, kakršno nam hozejo prikazati tujci. Koliko je v njej resničnega, smo z lahkoto presodili. Ta obširnejši uvod nam bo tudi pomagal oceniti, koliko je vredna trditve o priselitvi Slovencev. Smatral sem za potrebno, da opozorim javnost na vso hinavščino takega pisarjenja, ki ni le ne-

znanstveno, temveč nravnstven zločin, kakor so zločin laži in potvornbe.

V naslednjem poglavju pa si bomo ogledali, česa nas o naši preteklosti niso učili.

KAJ SO NAM O NASI PRETEKLOSTI ZAMOLCALI

Seveda vse, kar bi količička mogli pričati, da se Slovenci niso priselili v naše kraje šele v VI. stoletju, temveč, da so na svoji zemlji doma.

Namen je prozoren: uničiti vse dokaze o prvotnem slovenskem ali slovenskem značaju dežel, katerih so se polastili s silo ter jih potujčili.

(Se nadaljuje)

VESTI S TRŽAŠKEGA

Proračun tržaške občine

(Nadaljevanje s 1. strani)

ne ljudi, industrijo in trgovino, ne iz Republike, ampak tudi iz bližnjih dežel in iz Srednje Evrope. Ali kdaj pride ta čas? Vsekakor eno je gotovo, in o tem vsi soglasni: samo dokončna rešitev tržaškega vprašanja more prinesiti našemu mestu boljši gospodarski razvoj in večjo blaginjo.

Glede proračuna sem že dejal, da so ga mnogi predgovorniki obravnavali v podrobnostih in da so tudi dokazali, da ni mogoče pričakovati v sedanjih razmerah od upravnega odbora uravnoteženje proračuna. Ali pri vsem tem ne morem mimo nekaterih točk.

Govorili so mnogo o občinskem osebju in naglasili so, da je uslužbenih 500 oseb več, kot jih je potrebnih. Zato ne morem razumeti, zakaj moramo potrošiti letos 93 milijonov lir — 8 milijonov več kot lani — za nadurno delo, ko pa je 500 oseb odveč v službi. Prosim za pojasnilo.

V proračunu je izdelek za nabore, nizek izdelek sicer 307 tisoč, ali ne morem si predstavljati, kako pridemo do tega izdatka, ko nimamo naborov in ne vojaške službe.

Otroški vrtci in zabavišča

Za otroške vrtce je med izdatki postavka 121 milijonov lir za leto 1954; želim vedeti, koliko od teh milijonov je namenjenih za slovenske šolske vrtce. Slovenski otroški vrtci v ulici sv. Frančiška bi bil že davno odprt, ako bi bil mestni odbor dovolil odstop ene učilnice slovenske ljudske šole za ta vrtci, ki ga je bila šolska oblast dovolila. Toda mestni odbor se je uprl. Sedaj še enkrat priporočam odboru, da zadevo ponovno vzame v pretres in da preskrbi za slovenski otroški vrtci potrebne prostore, ali vsaj da da na razpolago eno učilnico, da se ta vrtci, ki je za slovenske otroke neobhodno potreben, enkrat že odpre.

Vidim preventiviranih 60 milijonov za zabavišča. Vsi dobro veste, da je v Trstu tudi slovenska manjšina s slovenskimi šolami, ali v vsem mestu in predmestjih nimamo niti enega zabavišča za otroke iz slovenskih šol. Zato pozivam občinski upravni odbor in župana, da vzamejo v resen pretres ustanovitev slovenskega zabavišča za slovensko mladino pri Sv. Jakobu, da se da tej mladini možnost, da ima svoje zabavišče, ki je nujno potrebno za vzgojo in razvedrilo.

Za stanarino in stanovanja duhovnikov je v bilanci 1 milijon 57 tisoč lir. Prosim pristojnega odbornika, da pove, za katera stanovanja in katere najemnine je določen ta znesek. Vsekakor naj se pri tem vzame v poštev tudi najemnina, ki jo mora slovenski kaplan na Opčinah plačevati iz svojega žepa za stanovanje.

Za zgradbo župnišča na Opčinah je v proračunu gospodarskega načrta 30 milijonov lir. Priporočam, da se ta zgradba, ki je tako potrebna za opensko duhovščino, čimprej zgradi.

Za javna kopališča je v proračunu znesek 55 milijonov lir. Ali je v proračunu tudi kopališče na Opčinah?

Podžupan Visintin: Bo končano v kratkem.

Svet. dr. Agneletto: Se mi ne zdi, ali je zapovedano tudi kopališče v Sv. Križu.

Podžupan Visintin: Bo tudi gotovo v enem mesecu.

Mestna knjižnica in gledališče Verdi

Svet. dr. Agneletto: O mestni knjižnici (Biblioteka civica), o kateri je že nekdo govoril, opažam, da se ne da nikak način ignorirati obstoja slovenske manjšine v Trstu in da ni mogoče uganjati njeve politike. Zato je potrebno, da mestna knjižnica nabavlja odslej slovenske revije in časopise, vsaj one, ki se tiskajo v Trstu.

Gledališče Verdi je občinsko gledališče. Mnenja sem, da bi morali biti to gledališče, ki je samo majhen del leta zasedeno od italijanskih umetnikov in kulturnih predstev, vsaj en del leta na razpolago slovenskim umetnikom in kulturnim predstevam. Poznam druge države in druga mesta, kjer živé narodne manjšine, in kjer niso občinske zgradbe, posebno še, če so namenjene kulturi prebivalstva, prepovedane manjšinam, ampak njim v uporabo. Prepričan sem, da ne bi gledališče Verdi ničesar izgubilo, če bi nudilo gostoljubnost tudi slovenskim umetnikom družbam kot jo nudi tako širokogrudno italijanskim družbam. Gre za vprašanje, ki ga je treba prej ali slej vzeti v pretres. Pre-

ganjanje slovenskih kulturnih manifestacij s strani mestnega upravnega odbora ni upravičeno.

Mestno podjetje za odvoz smeti (Nettezza urbana) izkazuje primanjkljaj 170 milijonov lir. Ta primanjkljaj je tako visok, da si ga ne morem predstavljati pri podjetju, kjer bi morala občina za storjeno delo in usluge dobiti od prebivalstva vsaj toliko, da krije izdatke. Zato mora odbor odpraviti ta primanjkljaj.

To velja tudi za mestno klavnico. Nasproti dohodkom 1 milijona 237 tisoč lir stoji 8 milijonov izdatkov. Vemo, da skušajo veletrgovci in mesarji zvaliti stroške klanja na potrošnika. Toda če uvažujemo visoke cene, ki jih moramo v Trstu plačevati za meso v primeri s cenami v Vidmu, Cervignanu in v Furlaniji sploh, smatram, da bi morali tržaški mesarji nositi višje stroške za klanje, da se uravnoteži proračun klavnice, ne da bi zvišali cene mesu.

Kakor sem že omenil, ni pričakovati, da bi mogoč 2-milijardni primanjkljaj izginiti iz proračuna od danes do jutri. Ali kljub temu bi mestni odbor lahko bolj varčeval vsaj v nekaterih panogah, da dokaže prebivalstvu, da dela vse, kar je mogoče v korist Tržčanov. Tako sem našel v proračunu, da je bilo od nameravanega posojila 3 milijard določenih 300 milijonov

za zidanje novega krila mestne hiše. Ta postavka priča, da je v tem težkem gospodarskem položaju tržaška občinska uprava vendar malo preveč drzna. Ne vem, kaj si bo prebivalstvo mislilo pri tem: smatram pa, da bi se moralo 300 milijonov, če se bo posojilo dobilo, uporabiti za kaj nujnejšega in silnejšega kot je zidanje nove občinske palače.

Od odgovorov, ki jih bodo na moja vprašanja in predloge dali gospodje odborniki, bo odvisen moj glas.

Novo določbe glede prodaje rib

Na seji tržaškega občinskega sveta od 18. t. m. se je razpravljalo o novem pravilniku za ribarstvo in prepovedi prodaje rib po hišah, ki jo nov pravilnik prepoveduje. K besedi se je oglasil obč. svetovalec dr. J. Agneletto, ki je predlagal, naj se dovoli domačim ribičem prodajati ribe svojim stalnim odjemalcem po hišah. Svetnik Gambaceli je predlagal, naj se dovoli tržaškim ribičem prodajati ribe v sosednih občinah, kjer ni prepovedana prodaja po hišah. Po daljši debati je bil sprejet predlog dr. Agneletta, da se razprava preneša zato, da se v pravilnik vnesejo predlagane spremembe v korist domačih ribičev.

Umetniška razstava B. Groma

Vse odkar so slovenski tržaški umetniki izgubili svoje oporišče v nekdanji galeriji Skorpijon, so postale njihove razstave v našem mestu tako silno redke, da jih že skoro več ne poznamo. Zato je vse ljubitelje slovenske upodabljače umetnosti resnično razveselilo vabilo, s katerim jih je naš rojak, akademski slikar Bogdan Grom prijavil na otvoritev svoje razstave dne 11. t. m. v galeriji »Rossonie« na korzu.

Akademski slikar Bogdan Grom je dobro znan naši javnosti, saj je bil do nedavnega tudi profesor risanja na slovenski srednji šoli. Kljub temu pa ne bo odveč, če na kratko orisemo njegovo dosedanja umetniško pot. Čeprav mlad, rojen je bil leta 1918, ima za seboj že niz razstav in zelo razgibano dejavnost. Sedanja njegova razstava je že tretja v Trstu, poleg tega pa so visela njegova dela na razstavah v Ljubljani, Kopru, Ptuj, v različnih italijanskih mestih, v Avstriji in letos se bo, kot edini Tržčan, udeležil tudi znane mednarodne razstave v Cincinnati, v Združenih državah. Bogdan Grom se je uveljavil tudi kot ilustrator različnih, posebno mladinskih knjig. Kako se zna približati mladinski duši se je videlo pred dvema letoma, ko so prav njegovi učenci dosegli številne nagrade in priznanja pri natečaju za svoje risbe. V lastni založbi je izdal knjigo slovenskih narodnih motivov, s katerimi je uspelo ilustrirati tudi nekaj pomembnih publikacij. Kot inženjator se je udeleževal pri Slovenskem narodnem gledališču za Tržaško ozemlje. Letos pa je opustil poučevanje na gimnaziju, da bi se tako lahko ves posvetil svojemu umetniškemu delu. Bogdan Grom je tudi eden izmed ustanoviteljev ter seveda vnetih članov »Art klub«, kateremu predseduje profesor Avgust Cernigoj.

Pri vsaj svoji razgibanosti, med ostalim ima zadnje čase neke načrte Monakovem, pa je Bogdan Grom ostal zvest sin tukajšnje zemlje, katere dih in problemi prevajajo vsa njegova dela. To smo videli tudi na njegovi pravkar zaključeni razstavi v galeriji »Rossonie«, na kateri je izobesil 36 svojih del, ki so v glavnem prikazovali motive iz okolice in mesta, iz Nablazine, s Kontovela, Rdečega trza, žene v naših narodnih nošah itd. Izjema je nekaj slik z beneškimi motivi.

Po tehniški razstavljenih del je bila Gromova razstava nekaj svojevrstnega. Vse podobe so bile namreč izdelane v tehniki ablike, ki jo je prav Grom v svoj način izpopolnil ter se ji posvetil z vsem ognjem. Pri tem načinu upodabljanja je običajna tehnika slikanja obrnena: slike ne riše barva, pač pa podlaga, katero pušti umetnik odkrito povsod tam, kjer hoče doseči obrise svojega predmeta. O stali barve nanaša potem drugo na drugo. Priznati je treba, da je znal Grom na ta način doseči zelo velik učinek, pa čeprav nekateri pravijo, da gre pri vsem samo za originalnost. Toda, ali ni prav originalnost pri umetniškem ustvarjanju važna? Slike, ki smo jih videli

na razstavi, so bile zelo živahne, polne pisanih barv, prijetne in izredno dekorativne. Obiskovalci niso odhajali z obiska Gromove razstave s tistimi mešanimi občutki, s katerimi sicer zapuščajo mnoge modernistične razstave, katerih ne razumemo in jih v njihovi abstraktnosti ne morejo dojeti. Izredno uspeli so bili listi, na katerih je Grom upodobil, s črno barvo na barvastem papirju, razne fantastične figure, kakršne mu je v njegovi domišljiji vzbudilo opazovanje kraških skal, tega najznačilnejšega predmeta našega Krasa.

Tako je Bogdan Grom na svoji razstavi v galeriji »Rossonie« prikazal za Trst novo tehniko in je z doseženim uspehom res lahko zadovoljen. Prikaz večjih del je dopolnjevala zbirka drobnih knjižnih ilustracij, v katerih se je, kakor smo že omenili, Bogdan Grom tudi krepko uveljavil.

Rdo je kriv?

Avstrijska družba »Waldbesitzer« za izvoz lesa vzdržuje na prosekli postaji tranzitno skladišče lesa, ki je vključeno v sestav prostih skladišč. Družba zaposluje okrog 150 delavcev iz Proseka, Kontovela, Sv. Križa, Gabrova, Malega Repna in drugih sosednih vasi. Med družbo in zastopniki carinskih oblasti pa je prišlo v zadnjem času do nesoglasij. Spor se je tako poostрил, da je družba postavila carinskim oblastem ultimatum in zapretila, da bo skladišče prenesta v Reko, če oblasti njenim zahtevam ne ugodijo.

Vprašanje je tako splošnega značaja, da bi ga morali vzeti v pretres vsi, ki jim je blaginja našega rodečškega prebivalstva pri srcu. SDZ je že storila nekaj korakov pri oblasteh, da preprečijo naraščanje brezposelnosti prav v tistih predelih našega podeželja, ki trpijo pod težo nezaposelnosti. Pričakujemo tudi, da bodo odgovorne oblasti znale preprečiti odhod družbe iz našega področja.

Otroški vrtci

Na intervencijo občinskega svetovaleca dr. J. Agneletta je prof. Schiffrer odgovoril, da so vse pravice za otvoritev vrtca na Proseku končane in krediti zagotovljeni.

Sv. Birokracij - tržaški patron

Kdor se pogosto vozi po tržaškem avtobusih, trolejih in tramvajih in si je v svojem življenju ogledal že marsikatero mesto po raznih državah sveta, se mu bo čudno zdelo, da sreča govovo v vsakem teh vozil — vsaj pri vsaki drugi vožnji — kontrolorja. Drugod po svetu so ti kontrolorji, odkar so uvedli sededečega sprevoznika ob vhodnih vratih in disciplinirali vstop in izstop v vozila, ostali zgolj še nadzorstvena simbolika, ki se potnikom pokaže morda dvakrat na leto. Pri nas pa se kontrolorji prevajajo skozi vozila s posebno naslodo prav ob tistih urah, ki zgnežote potnike v vozila kot sardele v skatlačih.

Pravijo, da imamo v Trtu kar štirideset kontrolorjev in spretni računarji so ugotovili, da vse kazni »ernih potnikov« ne znesejo na leto niti toliko, da bi s temi globami plačali enega samega kontrolorja za en sam mesec. Gotovo nimate ničesar proti zaposlitvi kontrolorjev, mislimo pa, da bi jih lahko učinkoviteje zaposlili, saj bi morala biti storilnost tudi pri mestnih podjetjih, ki so pri nas čez vsako mero pasivna, osnovno, gospodarsko načelo. Zaenkrat pa se zdi, da je osnovno načelo sv. Birokracij, ki je v sosedni zahodni republiki nedotakljivi državni patron.

Radio Trst II

306,1 m ali 980 kc-sec
NEDELJA, 28. marca: 8.30 Slovenski motivi. — 8.45 Kmetijska odaja. — 9.30 Vera in naš čas. — 13.00 Glasba po željah. — 16.00 Malo za šalo — malo zares. — 17.00 Koncert zboru »Slovenca« iz Borsta. — 18.00 Rimski Korakov: Seherazada. — 19.00 Nočev iz delavskega sveta. — 20.20 Gershwin: American v Parizu. 21.00 Puccini: TURANDOT.

PONEDELJEK, 29. marca: 18.00 Mozart: Koncert v B Duru. — 19.00 Marnica pripoveduje. — 20.15 Matetič-Ronjgov: Rozenice. 21.15 Rahmaninov: Koncert št. 2. 22.00 Književnost in umetnost. 22.15 Puccini: TURANDOT, 3 dejanje.

TOREK, 30. marca: 13.00 Glasba po željah — 14.00 Liszt-Buson: Španska rapsodija. — 18.40 Koncert mezosopranistke Justine Kralj-Vugove. — 19.00 Sola in vzgoja. — 21.00 Radijski oder: John Willard: NEVERJETNA NOC, igra v treh del. — 22.45 Vieuxtemps: Koncert št. 5.

SREDA, 31. marca: 18.00 Čajkovski: Simfonija št. 2. — 19.00 Zdravniški vedež. — 21.00 Aktualnosti. — 21.15 Klavirski koncert prof. Mirce Sancinove. — 22.15 Beethoven: Koncert za violino in orkester.

ČETREK, 1. aprila: 14.00 Dvorkovi slovenski plesi. — 18.00 Gershwin: Koncert za klavir in orkester. — 19.00 Marnica pravljica. — 21.00 Dramatizirana zgodba. — 23.00 Chopnova balade.

PETEK, 2. aprila: 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Schumann: Simfonija št. 4. — 21.00 Tržaški kulturni razgledi. — 21.15 Čajkovski: Trnjulčica. — 22.15 Iz angleških koncertnih dvoran.

ZDRAVNIK
Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU
sprejema
na
Reški cesti - Strada di Fiume,
številka 20-III. - 2. nadstropje
vsak dan od 15. do 17. ure

Mizarji
kmetovalci
podjetniki
Deske smrekove,
macesnove
in trdih lesov
trame in par-
kete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

TRŽAŠKI PREPIHI

„Sovražniki matične države“

Priljubljena psotka titovskih dnarjev je tudi tista o »sovražnikih matične države«. In vendar smo bili in smo ostali demokratični Slovenci najmanj tako zavedni Jugoslavnici kot tisti posamezniki, ki so nosili fašistične uniforme od balli do PNF in nas danes v vrstah OF poskušajo poučevati patriotizma. Jugoslavanski patriotizem pri teh ljudeh vse preveč diši po mesečnih partijskih plačah, da bi mogel biti v resnici tudi pristen. Navadno je ta patriotizem v nedavni preteklosti skopnel istčasno s službeno odvedjo. Pri tej vrsti »patriotova« tudi politične zvestobe odmorejo s prenehanjem plače. To so pri nas že vsakdanji pojavi, ki nikogar ne presenečajo. Zato ni prav nobenega razloga dvomiti, da bo današnji jugoslavanski patriotirani patriotizem pri poklicnih patriotih skopnel v trenutku, ko bo Titova zvezda utonila v morju. Kajne, da je tako, gospodje patrioti po naročilu? Zato s patriotizmom kar lepo iz dialektike! Kadar se nam bodo za inštruktorje patriotizma ponudili ljudje, ki za svoj patriotizem ne prejema jo mesečnih plač, sindikalnih prispevkov, kranjskih klobas, terana, izvoznic in uvoznic, vizumov in drugih listov, obiskov in na sto drugih uslug v vseh mogočih oblikah, potem bomo morda tudi o takih lekcijah razpravljali. Med pristasi OF pa takih ljudi za enkrat verjetno še ni.

Izstala javna debata

Prešli smo v objavo:
Na praznik sv. Jožefa je ravnateljstvo realne in klasične gimnazije sklicalo roditeljski sestanek, ki se ga je udeležilo tolikšno število staršev, da so popolnoma napolnili risalnico v ulici Lazzaretto Vecchio št. 9. Sestanek je potekal v najlepšem redu vse do tretnjutka, ko so titovski pritaknili svoj strankarsko-politični lonček.

Precej meokusen je bil že sari nastop dr. Dekleve, ki tudi na iskrem strogo nestrankarskem sestanku ni mogel pozabiti, da je mestni svetovalec Italijansko-slovenske ljudske fronte. Pripovedoval je, kako je obletaval arjmskega emisarja Faddo — in s tem potrdil, da ga je priznava — zaradi neprimernih prostorov, in vso stvar tako po svoje zasakal, kakor da bi bili titovci edini skrbniki slovenskega šolstva v Trstu. Dokazati jim tega seveda ne bi bilo lahko s tako gotovostjo, kakor je mogoče dokazovati, da so bili prav oni v letih 1945-46 največji sovražniki slovenskega šolstva. Se prav dobro mi je v spominu, kako so v naši okoljski vasi zvonili, kako so kričali in se drle takrat številne rdeče Maričke proti prihodu slovenskega učitelja in kako je s strahom pričokal moj otrok, ki sedaj obiskuje višjo gimnazio, domov, ker so mu iztrgali iz rok šopek cvetja, ki ga je namenil novi učiteljici.

Seveda sta mu po že naprej določenem načrtu stregla gg. Pahor in Pertot. Manjkalo tudi ni običajne resolucije, ki je neobhodna priprava vsakega komunističnega mitinga. Ravnatelj zavodov, prof. Mizerit, je vneto trojko spretno porinil zopet na tiste osnove, ki so sklicanje sestanka utemeljevale. Tudi resolucija je padla v vodo.

Ce bi človek predelal komunistično prevzgojo, kakršne so bili deleži titovski trojčki, bi morala OF svojo strahopetnost pogoltniti pred javno debato, ker bi verjetno zadostovalo, da bi dr. Deklevi in obema priločnikom iz sveže številke »Demokracije«, ki sem jo imel v žepu, prečital »Tržaški prepis« o »Tragični zmoti«. Tega ni sem storil, ker je v meni hvala

Bogu ostalo še toliko reakcionarne razsodnosti, da ne spravljam v resno nevarnost neobhodno potrebne in koristne navade. Na te nevarnosti titovci seveda zaradi ene-klečeplaznih vrline niso še nikdar pomislili, saj njim je plača zaenkrat zagotovljena in ko bodo Trst srečno prodali Italiji, jo bodo pač pobrisali v matično državo. Prepričan pa sem, da se to ne bo zgodilo, ker se ni zgodilo še ničesar tistega, kar so komunisti kdajkvi obljubili...

S kolom po glavi...

V organu Osrednjega odbora Zveze komunistov Jugoslavije, v »Komunistu«, čitamo naslednje težave in skrbni jugoslavanski komunistov, ki bodo gotovo v pouk in zabavo tudi našim tukajšnjim titovcem.

»Kot tipaice polipa se pritaženo vrvivajo v naše družabno življenje razni pojavi, ki so tuji naši socialistični stvarnosti. Postopoma si prisvajajo položaje, dobivajo državljansko pravico in vedno pogosteje jih srečujemo...

...Kot bi te s kolom po glavi, slišiš socialističnega trgovca in celo člana Komunistične zveze kako pozdravlja s »Klanjam se gospod' ali poljubljaj roko milostljiva gospa'. Kot bi te s kolom po glavi sprejmeš vest, da je socialistično sodišče obsodilo komunista za kleveto zato, ker je na javnem mestu rekel sovražniku, da je sovražnik; kot bi te s kolom po glavi, slišiš v hiši dobrega komunista, da njegova tovarišica dovoljuje, da ji gospodinjska pomočnica, ki je — bodi mimogrede povedano — tudi aktiven član Socialistične zveze in ima pogoje, da bo sprejeta v Zvezo komunistov, govori »izvolite gospa'. Kot bi te s kolom po glavi, slišiš recimo v Postojnski jami vodčiča, ki pojasnjuje figure, ki so jih napravili stalagmiti in stalagtitni in pove: To je papagaj, to je Mati božja z Jezusom Kristusom! Neki otrok vpraša: »Ata, kaj pa je to Mati božja in Jezus Kristus?« Tako ta človek v Postojni prejema plačo od socialistične Jugoslavije zato, da razvija religioznost in širi praznovanje. Kot bi te s kolom po glavi, čuješ, kako se otroci razgovarjajo: »Jaz bom dobil igrače iz inozemstva, te naše so zanič.« A drugi mu pove: »Jaz pa bom dobil prave bombe iz Londona.« Vsi ti pojavi ne bi vzbudili nikakih skrbi, če bi se komunisti takoj in odločno obrnili naravnost s obrazom proti njim. Če bi se vodčič v Postojnski jami naglas povedalo, da me prejema plače od sv. očeta papeža, ampak od delovnih ljudi Jugoslavije; če bi se sodniku povedalo, da je to socialistično in ne buržujsko sodišče in da bo izgubil službo, če bo še dalje sodil po buržujskih merilih in morali.

Po vsem tem se pač ne sme nihče več čuditi, če sliši iz ust titovskega zaslužkarja trditve, ki bijejo resnici v obraz, saj če tega ne stori, bo izgubil službo.

Vsekakor ne bi bilo napačno, če bi se tisti namišljeni »s kolom po glavi« spremenili v trdo kraško hrastovino, da bi se končno jugoslavanski komunisti in njihovi zvesti služabniki v Trstu končno zvesti od revolucionarne pijanosti, ki jim že deset let meša pamet.

Odgovorni urednik:
Dr. Prof. ANTON DABINOVIC
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

SLOVENSKA MLADENICA, stara po 30 let, bivajoča v Belgiji, želi ta spoznanja s slovenskimi dekletoma primerne starosti v svrhu ženitve. — Ponudbe s kratkim življenjepisom in sliko poslati na upravo našega lista.

Tordka A. PERTOT
FODERAMI

je odprla
**NOV ODDELEK
za moško blago**

Oglejte si našo zalogo
v njej bo vse, kar si želite
in dostopno za vse žepa
Se priporočamo
FODERAMI A. PERTOT
Ul. GINNASTICA, 22 - TEL. 95-998

KINO V NABREŽINI
predvaja v soboto 27. t. m. ob 20. uri in v nedeljo 28. t. m. ob 16. in 20. uri film:

Po sili soprog
(MARITO PERFORZA)
V sredo 31. t. m. ob 20. uri pa film:

Pod dežjem pojoč
(CANTANDO SOTTO LA PIOGGIA)